

“DÅ VAR DET TOARULLAR OCH TVÄTTSVAMPAR... ÖVERALLT!”

KODAT/OKODAT MATERIAL I FÖRSKOLAN

Grundnivå
Pedagogiskt arbete

Emilia Strömberg
Ronja Svensson

2025-FÖRSK-G131

HÖGSKOLAN I BORÅS

Program: Förskolläraryrket, 210 högskolepoäng

Svensk titel: Det var toarullar och tvättsvampar... Överallt! Kodat/okodat material i förskolan

Engelsk titel: There were toilet rolls and sponges... Everywhere! Closed and open materials in preschool

Utgivningsår: 2025

Författare: Emilia Strömberg & Ronja Svensson

Handledare: Adriana Velasquez

Examinator: Anita Eriksson

Nyckelord: Kodat material, okodat material, lekmaterial, förskola och förskollärare

Sammanfattning

De senaste åren har okodat material ökat i förskolans verksamhet och förskollärare diskuterar både det kodade och okodade materialet utifrån fördelar och nackdelar kring barns utveckling. Rektorer förklarar att förskollärare behöver vidga sina kunskaper kring det okodade materialet för att det ska bli en naturlig del i verksamheten. Studiens syfte är att undersöka förskollärarens tankar om och ta del av deras erfarenheter kring lekmaterial och hur de använder det i förskolan. Mer konkret vill vi lägga fokus på hur förskollärare förhåller sig till kodat och okodat material och dess användning i olika sammanhang. För att samla in information användes metoden semistrukturerade gruppintervjuer, där varje gruppintervju bestod av två förskollärare. Resultatet i studien visar att okodat material är ett relativt nytt material i förskolans lärmiljöer och det framkommer diskussioner samt dilemman om materialet. Både kodat och okodat material ger barn förutsättningar till att utveckla olika förmågor, där kodat material agerar som en startknapp till det okodade materialet. Många barn kan leka med okodat material men det passar inte alla barn, då de befinner sig i olika stadier i utvecklingen utifrån språk, kognitiv och föreställningsförmåga. Hur förskollärare introducerar och presenterar lekmaterialen för barnen är viktigt samt att deras egen inställning till materialet påverkar barngruppen.

Abstract

In recent years, the use of open materials has increased in preschools, and teachers have been discussing both closed and open materials based on the advantages and disadvantages of children's development. Principals explained that teachers need to expand their knowledge of open materials to make them a natural part of preschool environments. The purpose of this study is to explore preschool teachers' thoughts and experiences with different play materials, and how they use these materials in preschools. More specifically, the study focuses on how preschool teachers approach closed and open materials and their use in different contexts. To gather information, semi-structured group interviews were conducted, with each group consisting of two preschool teachers. The results of the study show that open materials are a relatively new concept in preschools, leading to discussions and dilemmas regarding their use. Both closed and open materials support children's ability to develop different abilities, where closed materials function as a starting point for engaging with open materials. Many children can play with open materials, but it is not suitable for all children, as they are at various stages of development in terms of language, cognition, and imagination. How preschool teachers introduce and present play materials to children is important, as their own attitude toward the material influences the group of children.

INNESHÅLLSFÖRTECKNING

INLEDNING	1
Syfte	1
Frågeställningar	1
LEKMATERIAL I FÖRSKOLAN	1
Kodat material	1
Okodat material	2
TIDIGARE FORSKNING	2
Kodat och okodat – material med flera namn	2
Betydelsen av kodat och okodat material på barnens utveckling	3
Förskollärarens förhållningssätt	5
TEORETISKT PERSPEKTIV	6
Sociokulturellt perspektiv	6
Den proximala utvecklingszonen och scaffolding	7
METOD	7
Kvalitativ metod – gruppintervjuer med semistrukturerad intervjuguide	8
Urval	8
Genomförande	8
Etiska ställningstaganden	10
Analys	10
RESULTAT	11
Förskollärarnas beskrivning av det kodade och okodade materialet på förskolan	12
Betydelsen av kodat och okodat material på barns utveckling, enligt förskollärare	15
Förhållningssättet förskollärarna behöver ha i arbetet när kodat eller okodat material används av barnen	17
DISKUSSION	20
Resultatdiskussion	20

Metoddiskussion	26
Didaktiska konsekvenser	27
Framtida forskning	27
REFERENSER	28
BILAGOR.....	31
Bilaga 1.....	31
Bilaga 2.....	32
Bilaga 3.....	34

INLEDNING

Under vår verksamhetsförlagda utbildning har vi sett förskolemiljöer med olika former av lekmaterial. Materialet har varierat mellan kodat och okodat material och proportionen mellan dem har varit olika från miljö till miljö. Många förskolor väljer att öka sitt sortiment av okodat material vilket har lett till en minskning av det kodade materialet. I en kvalitetsrapport om lärmiljöer utförd av Borås Stad (2022) förklarar rektorer att förskolan varierar sitt erbjudande av material, då mer okodat material tillkommer i större omfattning än tidigare. Detta är ett område som behöver utvecklas och på förskolorna där okodat material har fått större utrymme i lärmiljöerna har det lett till diskussioner mellan förskollärarna. I diskussionerna framkommer det dialoger om fördelar och nackdelar mellan de olika materialen. Rektorer lyfter fram att okodat material kan främja barns fantasi, inlevelseförmåga, språk samt att det är könsneutralt. Kodat material kan också stödja barnens lärande exempelvis i samspel och att hantera konflikter. Det framkommer dialoger på förskolorna om ännu mer okodat material ska erbjudas, men det finns en osäkerhet över hur materialet kan skapa variation och möjligheter för barnens utveckling. Det finns utmaningar med okodat material och rektorer förklarar att personalen behöver mer kunskaper då materialet inte anses vara en naturlig del av förskolans miljö ännu. I *Läroplanen för förskolan: Lpfö 18* (Skolverket 2018, s. 3) framkommer det att lärmiljöerna ska erbjuda barngruppen olika aktiviteter. Flera valmöjligheter skapar förutsättningar då barnen kan utöka sin lek och aktivitetsval. All personal på förskolan ska bidra till utökade upplevelser och stötta barnen. Barnen ska utmanas och motiveras av lärmiljöerna där de får möjligheten att utveckla sina kunskaper och intressen. Diskussionen om kodat och okodat material har fått oss att fundera över valen av material och vilken påverkan det har på barns utveckling. Materialen måste inte utesluta varandra, utan en kombination kan vara bäst för barnen på förskolan.

Syfte

Studiens syfte är att undersöka förskollärarens tankar om och ta del av deras erfarenheter kring lekmaterial och hur de använder det i förskolan. Mer konkret vill vi lägga fokus på hur förskollärare förhåller sig till kodat och okodat material och dess användning i olika sammanhang.

Frågeställningar

1. Hur beskriver förskollärarna det kodade och okodade materialet på förskolan?
2. Vilken betydelse har kodat och okodat material på barns utveckling, enligt förskollärare?
3. Vilket förhållningssätt behöver förskollärarna ha i arbetet när kodat eller okodat material används av barnen?

LEKMATERIAL I FÖRSKOLAN

Med lekmaterial syftar vi på kodat och okodat material som är två centrala begrepp i vår studie. Hur kodat och okodat material förklaras och exemplifieras nedan utifrån litteraturen är utgångspunkten för begreppen i den här studien.

Kodat material

Vikingsen (2020, s. 69) beskriver innebörden av kodat material som är färdigt, bestämt och som föreställer saker, exempel på kodat material är dockor, leksakskök, fordon och superhjältefigurer. Hvit Lindstrand (2018) framhäver att kodat material ofta följer en kulturell kod, exempelvis att materialet eller färgen kan kopplas till ålder eller kön. Vikingsen (2020, s. 68) lyfter fram att utklädningskläder som prinsar och prinsessor, polis eller olika djur tillhör kodat material. Materialet finns ofta i barnens egna hem, på Barnavårdscentralen och i förskolan.

Okodat material

Okodat material är det kodade materialet motsatts. Okodat material är praktiskt, föränderligt och obestämt som tilltalar barnens fascination samt nyfikenhet. Genom att materialet kan förändras kan det ha en påverkan på barnens inlevelse och nyskapande förmåga. Naturmaterial och återvinningsmaterial räknas som okodat material där en koppling till hållbarhet finns. Vatten är ett populärt okodat material då det är enkelt att använda, föränderligt, billigt och omtyckt av barn som gärna står och plaskar i handfatet (Vikingsen 2020, s. 57, 59, 61).

TIDIGARE FORSKNING

I följande kapitel presenteras tidigare forskning utifrån vetenskapliga artiklar och en avhandling. Kodat och okodat material beskrivs på olika sätt av forskarna som också har olika perspektiv på begreppen och vilken påverkan det har på barns utveckling. Avslutningsvis presenteras olika förhållningssätt som förskollärare kan inta i arbetet med kodat och okodat material och vilken betydelse det har.

Kodat och okodat – material med flera namn

Inom förskolans verksamhet är det viktigt att förskollärarna erbjuder barnen utmanande och stimulerande material som barnen får upptäcka och nyttja för att ett inflytande ska synliggöras. I Eriksson Bergströms (2013) studie förklaras det att både material och fysiska rum kan vara kodade. Ett rum med stark kodning har en tydlig iscensättning där det tydligt framgår vad som förväntas medan ett rum med svag kodning erbjuder mer förändring. I studien framkommer det ett sagorum som exempel på stark kodning. Rummet är möblerat med kuddar, mysig belysning och på väggarna hänger sagopåsar, men innehåller ett fysiskt okodat material som används ofta av barnen. I forskarens studie används olika benämningar som *material med ett flertal handlingserbjudanden* i stället för okodat material. Det okodade materialet är kuddarna som används frekvent i leken men förändrar sitt handlingserbjudande. Kuddarna används för att bygga kojor, dansgolv under prinsessleken och som skydd under pirateken. I forskarens studie används även benämningarna *material som inte är statiska* samt *spretigt och obestämt material* i stället för okodat material. Tillsammans med okodat material behöver barnen vara mer kreativa i användandet än med material som har ett bestämt användande, eftersom dessa föremål ofta har tydliga regler. I studien av forskaren framkommer dockvrån som ett exempel på material med bestämt användande och tydligt erbjudande. Barnen använder föremålen som finns i dockvrån på ett givet sätt och är överens om vad de leker.

I studien av Kiewra och Veselak (2016) används benämningen *öppet material* för att förklara okodat material. Forskarna förklarar att naturmaterial som växter, pinnar, ekollon, kottar, löv, sand, kompost och smuts är flexibla samt öppna material. Odegard (2012) använder samma benämning som Kiewra och Veselak (2016) för att förklara okodat material. Odegard (2012) lägger även till skräp som tegelsten och lera till öppet material och förklarar att skräpmaterial stimulerar till lek och utforskande. Trawick-Smith, Wolff, Koschel och Vallarelli (2014) som undersöker leksakers effekt på barns lek, skriver att allt material som barnen använder och leker med i förskolan ska definieras som *leksaker*. Leksakerna kan vara kodade vilket innebär att de är realistiska och kommersiella, att företagen tjänar pengar på sina produkter exempelvis hinkar och spadar. Leksaker som är okodade innebär att de är öppna och fiktiva, forskarna ger exempel på Duplo-byggsatser som okodade leksaker i sin studie. Forskarna skriver att öppna och fiktiva leksaker som Duplo-byggsatser resulterade i en lek med hög kvalitet då båda leksakerna öppnar upp för olika sorter av lek som låtsaslek och konstruktion. Dessa två leksaker valdes däremot sällan av barnen i leken vilket betyder enligt forskarna att barn inte alltid dras till leksaker som gynnar lekens utveckling. I studien av Cherney, Kelly-Vance, Gill Glover, Ruane och Oliver Ryalls (2003) undersöktes barnens val av könsstereotypa leksaker utifrån kön. Forskarna observerade vad flickor och pojkar valde att leka med när både könsstereotypa och neutrala leksaker fanns tillgängliga. Resultatet visade att flickor föredrog neutrala leksaker som nallebjörnar, kitor och pussel medan pojkar föredrog manliga leksaker som lastbilar, bilar och tuggummiautomat.

Betydelsen av kodat och okodat material på barnens utveckling

Vilken betydelse olika lekmaterial har på barns utveckling skriver Kiewra och Veselak (2016) i sin studie. Forskarna förklarar att utomhusmiljöer som innehåller öppet naturmaterial bjuder in till fantasifull lek medan färdiga leksaker motiverar barn att agera utifrån ett förutsägbart manus. Uppfinnarna har redan skapat den färdiga leksaken och då främjar inte materialet barnens kreativitet. Det färdiga materialet erbjuder inte barn några utmaningar som när barn använder öppna material. Om barnen vill bygga en by med färdigt material kan de använda färdiga leksaker och fantasin blir utelämnad. Genom öppna material måste barnen hitta föremål de kan använda för att företräda vad de visualiserar. Naturmaterial som pinnar, trä, snö eller sand är föränderliga och kan föreställa det barnen vill skapa. I forskarnas studie bygger ett barn en by med öppet naturmaterial där hen måste använda sig utav ingenjörsvetenskap och problemlösningsförmåga i skapandet. Barn behöver tänka och använda sin föreställningsförmåga mer för att se hur exempelvis pinnar kan bli ett dinosaurieskelett. Forskarna förklarar att när barnen får skapa eget och inte påverkas av vad de sett och memorerat på filmer, främjas barnens fantasi och inlevelse.

Møller (2015) undersökte i sin studie hur kodat och okodat material påverkar barn i sin lek. I studien används utklädningskläder, nallar och fantasifigurer som kodat material och lego samt tråklossar används som okodat material. Resultatet i Møllers (2015) studie motsäger till viss del resultatet i Kiewra och Veselak (2016) undersökning. Møller (2015) påpekar att det är kodat material som stimulerar barns fantasi. I leken med kodat material fanns det inga bestämda mål, vilket gav barnen möjligheten att vara lekfulla och komma på egna fantasifulla idéer. När barnens egna initiativ hamnade i fokus främjade det kodade materialet barns kreativitet och

fantasi. När barnen använde det okodade materialet låg i stället fokuset på regler och förhandling mellan barnen. När detta material användes i leken valde barnen att ofta leka själva eller i små grupper.

Hur kodat material som handdockor, gosedjur, figurer och dockor kan användas som pedagogiskt verktyg i förskolan valde Råde (2022) att undersöka i sin studie. Forskaren skriver att dockorna erbjöd barnen att utveckla sina sociala förmågor, kommunikation, ämnesspecifikt lärande och att utveckla leken. De sociala förmågorna utvecklades då barnen fick läsa en barnbok där handdockan frågade barnen frågor som de fick besvara. Barnen fick även leka med handdockorna som gav stöd till barn som inte hade utvecklat sin sociala kompetens ännu. Handdockorna användes även i samtal om vänskapsproblem där barnen fick utföra rollspel och föra en dialog med hjälp av figurer. Kommunikationen utvecklades då dockorna visade en positiv inverkan på barnens ordförråd. Under en naturvetenskaplig aktivitet användes dockan som gav barnen möjligheten till meningsfulla dialoger och utforskning som utvecklade barnens förståelse för naturvetenskapliga processer. Inom leken ökade barnens engagemang och samtal när dockorna användes.

Lekmaterial behöver däremot inte klassas som endast kodat eller okodat material utan de kan kombineras för att utveckla barns föreställningsförmåga, vilket Frödén och Rosell (2019) undersöker. I forskarnas studie används kodat lekmaterial som utklädningskläder, men som saknar kopplingar till populärkulturen och yrken. Utklädningskläderna bestod av enkla, enfärgade mantlar och kappor som förvandlades till olika djur, prinsar och robotar i barnens lek. Andra lekmaterial som fanns var bilar, djur, båtar, klossar med flera, där alla objekt var gjorda i trä. I studien beskriver forskarna att en grupp barn leker en Star Wars inspirerad lek men i avsaknaden på Star Wars förknippade föremål får barnen använda annat material. Träklossar blev rymdskepp, pinnar blev lasersvärd, sköldar skapades av grytlock och barnen använde kappor för att klä ut sig. I leken behövde barnen förhandla med varandra och komma överens över lekens innehåll. Forskarna förklarar att det finns fördelar och utmaningar med kombinationen av kodat och okodat material. Fördelar med materialet är att barnen enkelt kan omvandla de enfärgade kapporna och mantlarna till roller som passar i leken, en större mängd karaktärer kan då skapas. Tyget kan även erbjuda barnen en möjlighet att förenas i ett fantasifullt utrymme, där barnen lyssnar in varandra. Lyssna in varandra kan vara en utmaning för barn och en svårighet blir att barnen måste samspela med varandra om innehållet i leken. En annan utmaning med materialet är barn som spenderar stor tid framför skärmar. Barn som använder mer högteknologiska interaktiva material kan uppfatta det svårt att leka med leksaker som saknar bakgrund, handledning och regler.

Andra utmaningar med okodat material lyfter Eriksson Bergström (2013) fram i sin studie. Forskaren beskriver en observation som utfördes på förskolans utegård då två barn hämtar koner som ska bli en bana. Barnen som är fyra år pratar inte med varandra och ingen förhandling om leken äger rum. Forskaren förklarar att det öppna materialet i denna observation skapar hinder då barnen behöver samtala med varandra och förhandla om vad som ska ske. Öppet material med stort antal handlingserbjudanden skapar inte alltid en gemenskap utan kan

försvåra leken då samtal och förhandling behövs. Forskaren skriver att barnens förmåga att utforska det öppna materialet och dess erbjudanden utvecklas i takt med barns egen utveckling.

Förskollärarens förhållningssätt

Williams (2020, s. 29–30) skriver att inom förskolans verksamhet är det viktigt att förskollärare är närvarande när barn leker tillsammans. När barn leker så utforskar och upptäcker de tillsammans samt lär sig av varandra. Förskollärarens delaktighet, förhållanden till barngruppen och utrymmen som förskollärarna skapar öppnar upp till barns samlärande. Det är viktigt att förskollärare reflekterar över sin delaktighet och hur de presenterar material och innehåll för barnen, så ett samlärande bland barnen kan ske. Reflektioner över barnens placering i miljön och om barnen har utvecklat sociala och kommunikativa förmågor för att kunna diskutera samt samspela med varandra.

Förskollärares förhållningssätt till barn som använder okodat material i leken skriver Kiewra och Veselak (2016) om. Forskarna förklarar att förskollärarnas roll är betydelsefull för utvecklingen av barns kreativitet. I studien observerade forskarna att förskollärarna var närvarande och hade ett mer tillåtande förhållningssätt då barnen fick tänja på gränserna. Förskollärarna var nära barnen men avstod att påverka lekens gång, utan motiverade barnen att upptäcka och hitta egna lösningar på problemen. I studien framgår ett exempel då ett barn bygger ett dinosaurieskelett av pinnar där barnet behöver använda sin kreativitet och problemlösningsförmåga. Under byggets gång var en förskollärare nära, observerade och tillät barnet att skapa självständigt. Förskolläraren gav inga instruktioner, rekommenderade inget material eller avbröt flödet som barnet var i. Ett annat exempel är när ett barn leker vid en blomlåda och behöver stöd från en vuxen. Förskolläraren deltar i leken efter inbjudan från barnet och följer barnets tankar och idéer. Förskolläraren utmanar barnet genom att ställa frågor som barnet får reflektera över. I studien av Frödén och Rosell (2019) beskrivs liknande förhållningssätt av förskollärare när barn använder okodat material. Frödén och Rosell (2019) beskriver en observation när en förskollärare blir inbjuden till lek av barnen. Under leken följer förskolläraren och deltar utifrån barnens instruktioner när barnen leker affär med Kaplastavar. Hen försöker inte bestämma eller förändra leken utan i stället stödjer och stimulerar barnens fantasi. Kiewra och Veselak (2026) lyfter fram att när barn använder okodat material behövs det uppmärksamma vuxna som stödjer barnen men som också ger tid. Förskollärarna behöver ge barnen tid att reflektera, komma på idéer, testa sig fram och lösa problem med okodat material. Forskarna lyfter ett exempel där en grupp barn bygger ett slott. Barnen letade material, förhandlade, löste problem och byggde under en tidsperiod på 45 minuter.

Odegard (2012) skriver hur barn använder och arbetar med okodat material såsom skräp påverkas av förskollärarnas egen inställning till materialet. Vuxna förmedlar sina förväntningar genom kroppsspråket, gester och agerande som kan bidra till att barn upplever att sin skapelse måste ha ett namn eller bli något specifikt. Förskollärare behöver ge barn plats och tid att skapa och tänka utanför lådan. Förutom en god inställning till materialet behöver förskollärarna kunskaper om hur materialet kan användas. Råde (2022) som undersöker hur dockan och handdockan kan användas i förskolan, skriver att utbildning om materialen behövs. I studien av Råde (2022) berättar förskollärarna att de behöver träning och kunskaper om materialet för att

skapa trygghet i användandet. Användningen av dockor var svårt upplevde förskollärarna för att skapa en pedagogisk undervisning.

I Eriksson Bergström (2013) studie berättar förskollärarna att de intar ett tillåtande förhållningssätt när olika material och rum används i leken. I ett tidigare exempel leker två barn med koner för att skapa en bana. Barnen har inte en dialog eller förhandling med varandra om materialet och leken avtar snabbt. Forskaren förklarar att under leksekvensen är två förskollärare nära barnen och observerar. De vuxna samtalar med varandra och ibland inflickar med tillsägelser och frågor för att upprätthålla struktur och ordning på utegården. I studien berättade förskollärarna att de först accepterade kaos på avdelningen för att främja barnens kreativitet. Barnen skulle få möjlighet att upptäcka de rum och olika material som fanns. Gränser och regler infördes senare för att fortsätta ge barnen förutsättningar till utforskande men inom begränsningar.

Vilken effekt leksaker har på barns lek undersöker Trawick-Smith et al. (2014) i sin studie där både öppna och fiktiva leksaker samt realistiska och färdiga leksaker användes. Forskarna skriver att det är viktigt att förskollärare observerar effekten av olika leksaker för att identifiera hur olika leksaker stödjer leken. Förskollärare behöver vara uppmärksamma och reflekterande för barns behov när material väljs till avdelningen, speciellt från ett genusperspektiv. Forskarna lyfter fram att preferenser av leksaker varierar för pojkar och flickor. Vilka leksaker som används av respektive kön behöver observeras av förskollärare för att skapa en balans och inspirera till lek för både pojkar och flickor. Forskarna poängterar att förskollärare bör uppmärksamma och lyfta fram leksaker som inspirerar både pojkar och flickor till gemensamlek.

TEORETISKT PERSPEKTIV

I följande kapitel förklaras studiens teoretiska utgångspunkt utifrån ett sociokulturellt perspektiv, där begreppen scaffolding och den proximala utvecklingszonen beskrivs. Vi valde att utgå från ett sociokulturellt perspektiv då vi tidigare har sett att lärandet sker i interaktioner mellan förskollärare och barngruppen. Kommunikation och samspel har stor betydelse för lärandet. Vi valde begreppen proximala utvecklingszonen och scaffolding då vi under vår VFU har uppmärksammat att barn behöver stöttning av en vuxen när okodat material används.

Sociokulturellt perspektiv

Studien har utgångspunkt i det sociokulturella perspektivet, en teori som Vygotskij är upphovsman till. Säljö (2022, s. 95) beskriver att Vygotskij synsätt på människan var biologisk, historisk och att människan var ett socialt väsen. Människan skiljer sig från andra väsen genom vår förmåga att tänka, hur vårt agerande formas och tillämpas till redskap. Människans språk är det mest betydelsefulla redskapet och Vygotskij namnger människans språk som "redskapens redskap" - "the tool of tools" (Vygotskij 1978 se Säljö 2022, s. 98). Språket gör att människan kan beskriva, analysera och tolka tillvaron i mångfald. Kommunikation uppstår mellan individer och kan vara både språkligt och icke-språkligt, eftersom språket är en viktig utgångspunkt för att människor ska kunna samspela med varandra enligt Säljö (2022, s. 98).

Williams (2020, s. 52) beskriver att i det sociokulturella perspektivet inträffar lärandet genom interaktioner, fokuset ligger i interaktion mellan grupp och individ. Vidare beskriver författaren att inom det sociokulturella perspektivet är kommunikation och interaktion det centrala för lärandet. Säljö (2022, s. 104) beskriver att den proximala utvecklingszonen är Vygotskijs mest kända definition inom sociokulturella perspektivet. Vygotskij hävdade att vuxna eller de som i allmänhet är “the more capable peer” (Vygotskij 1978 se Säljö 2022, s. 104) stödjer barn i utvecklingen, kunskaper och tanken om den proximala utvecklingszonen. Säljö (2022, s. 104) beskriver att Vygotskij ansåg människan vara i kontinuerlig utveckling och genom upplevelser samt erfarenheter blir människan nyanserad. I den här studien utgår vi ifrån ett sociokulturellt perspektiv då barn och förskollärare behöver kommunikationen, både språkligt och icke-språkligt för att samspela med varandra. Det är genom interaktioner mellan barn samt barn och förskollärare som ger upphov för lärande.

Den proximala utvecklingszonen och scaffolding

Hwang och Frisé (2020, s. 86) beskriver den proximala utvecklingszonen utifrån Vygotskijs synsätt som innefattar att vara före utvecklingen, men att den inte får vara avlägsen från barnets befintliga utveckling. Vuxna behöver tillåta att barn utmanas och behöver ställas inför krav, barnet kan behärska detta genom en mer kunnig individ och/eller genom ansträngning. En sammanfattning av detta är att barn ska pröva och ha tillit till sin egen förmåga samt testa på och ha tillit till nya erfarenheter. Författarna beskriver utifrån Vygotskijs synsätt att vuxna ska fungera som en byggställning för barnen. Hwang och Nilsson (2019, s. 73) beskriver att vuxnas byggställning benämns som begreppet scaffolding och handlar om att ge barn stöd samt utvecklingsmål som är uppnåbara. Författarna beskriver den proximala utvecklingszonen som att ligga steget före och utmana barn i måttlig bemärkelse så barnet anser det hanterbart genom ansträngning eller vid stöd av en mer kunnig person. Säljö (2022, s. 105) beskriver att begreppet scaffolding har förknippats med den proximala utvecklingszonen, personen med mer kunskap ger stöd till den som utvecklas. I den proximala utvecklingszonen som Hwang och Frisé (2020, s. 86) beskriver ska vuxna både främja och ge barn stöd i utvecklingen och inläring genom att utforma nya mål som barnen kan nå upp till. Det är viktigt att de vuxna inte lägger orimliga krav på barnen som blir för stora. Vidare beskriver författarna att inom scaffolding skall den vuxne intressera barnen och utfärda frågor men inte frambringa lösningar till barnen. Den proximala utvecklingszonen och scaffolding är två viktiga begrepp för den här studien. Dessa berör vikten av en närvarande vuxen som stödjer barn i utvecklingen och utforskandet. Barn behöver utmaningar i deras tankegångar och möjlighet för en utökad kunskap.

METOD

I följande kapitel presenteras studiens val av kvalitativa metod, vilket är semistrukturerade gruppintervjuer med förskollärare. Studiens genomförande beskrivs och vilka val som gjordes för att uppnå en vetenskaplig kvalitet. Avslutningsvis presenteras etiska ställningstaganden och hur det insamlade materialet har analyserats för att hitta likheter och skillnader. För att besvara studiens syfte och frågeställningar valdes en kvalitativ metod då vi ville undersöka förskollärares tankar och erfarenheter kring kodat och okodat material.

Kvalitativ metod – gruppintervjuer med semistrukturerad intervjuguide

Enligt Christoffersen och Johannessen (2015, s. 16–17) är en kvalitativ metod flexibel och har utrymme för spontanitet samt justeringar för det som sker i interaktion mellan forskare och deltagare. En kvalitativ metod består av öppna frågor och hur frågorna ställs kan variera, vid en kvalitativ forskning kan forskaren få utförligare respons vilket var avgörande i valet av metod till vår studie. Det vanligaste sättet att samla in data med en kvalitativ metod är genom intervjuer, gruppsamtal eller observationer enligt forskarna. Christoffersen och Johannessen (2015, s. 83) belyser att kvalitativa intervjuer är den metod som är mest nyttjad, en anpasslig metod med möjlighet till detaljrik beskrivning och information. I vår studie har vi använt oss av en kvalitativ datainsamlingsmetod, en semistrukturerad intervjuguide (se bilaga 3) med förutbestämda frågor med öppna svarsalternativ. Det medförde att alla deltagare i studien fick samma förutsättningar och likvärdiga frågor under intervjutillfället, detta beskrivs som en standardisering enligt Christoffersen och Johannessen (2015, s. 85). Fördelarna med standardisering är om det är flera intervjuare så kan standardiserade svar jämföras enligt författarna. Frågorna till deltagarna utformades för att besvara syftet för studien, att undersöka förskollärares tankar och ta del av deras erfarenheter kring kodat och okodat material samt hur de använder det i förskolan. Vår semistrukturerad intervjuguide (se bilaga 3) bestod av öppna frågor, förhoppningen var att få mer utav deltagarnas svar när två förskollärare har en dialog med varandra. En semistrukturerad intervju består frågor som är fastställda enligt ett schema med en bestämd ordningsföljd och formuleringar enligt Stukát (2011, s. 43). Vi utgick från Christoffersen och Johannessens (2015, s. 86) olika punkter för utformning och sammanställningen av intervjuguiden (se bilaga 3). Frågorna var baserade på våra frågeställningar med förväntning att det ska besvara vårt valda syfte för den här studien. Under intervjuerna fick alla samma förutsättningar till att få utveckla eller förtydliga sina svar i slutet av intervjun om deltagarna kände behov av detta.

Urval

I dialog om urval kom vi fram till ett *kriteriebaserat urval*. Ett *kriteriebaserat urval* enligt Christoffersen och Johannesen (2015, s. 56) innebär hur deltagare väljs utifrån att utmärkande kriterier tillgodoses, exempelvis ålder enligt. Kriterierna för vårt urval var utbildade och verksamma förskollärare i kommunala förskolor. Vi har även valt förskollärare från vår verksamhetsförlagda utbildning, förkortat VFU. Urvalet baserades på att förskollärarna är de som ansvarar för barns utveckling och lärande i förskolan. I studien utfördes sex semistrukturerade gruppintervjuer på två olika förskolor med 12 förskollärare som intervjuades i par. På varje enskild förskola utfördes tre gruppintervjuer med sex förskollärare. Vi presenterar resultatet genom att hänvisa till varje par som en grupp.

Genomförande

Inför studien hade vi under den senaste VFU:n tillfrågat förskollärarna som varit handledare (VFU-handledare) om ett intresse att delta i vår kommande studie. I samband med att arbetet skulle utformas skickade vi ut mer konkret information genom e-post till VFU-handledarna. Informationen innehöll syftet för vår studie, förslag på datum för intervjuer och en förfrågan om fler förskollärare var intresserade av att delta i studien på de olika verksamheterna. VFU-

handledarna från båda verksamheterna vidarebefordrade informationen till berörda förskollärare på verksamheterna och bekräftade att fler förskollärare hade intresse för att delta i studien. VFU-handledarna återkopplade till oss om tider för intervjuer som var anpassad efter verksamheten. Inför de schemalagda intervjuerna hade studiens handledare (Velasquez) granskat vår intervjuguide (se bilaga 3) för att skapa gemensamma förutsättningar och uppmärksamma eventuella svårigheter. Velasquez hade även granskat informationsbrevet (se bilaga 1) och samtycke för GDPR (se bilaga 2). Dessa tre bilagor hade sedan reviderats och frågorna hade omformulerats utifrån Velasquez vägledning och kommentarer. Efter Velasquez godkännande skickade vi ut dessa till samtliga deltagare. I informationsbrevet (se bilaga 1) kunde förskollärarna läsa om de forskningsetiska principerna som tillämpades inför studien, information om samtycke för GDPR (se bilaga 2) gällande ljudinspelning och de utformade intervjufrågorna i intervjuguiden (se bilaga 3). Inför varje intervju blev alla förskollärare tillfrågade om de har läst informationen inför studien, detta för att försäkra oss om att deltagarna har kunskap om sina rättigheter. Alla förskollärare fick skriva på papper för GDPR (se bilaga 2) innan studien och vi informerade att deltagandet var frivilligt och att de kan när som helst avbryta sitt deltagande om så önskas. Alla intervjuer spelades in med en mobiltelefon och vi hade penna och papper vid behov för eventuella anteckningar under intervjuerna. Intervjuerna utfördes i ett konferensrum på deltagarnas förskolor och pågick mellan 10–30 minuter. Vid alla intervjutillfällen valde vi båda att delta, detta för att vi skulle förbli opartiska under hela intervjun.

Vetenskaplig kvalitet

Validitet är ett begrepp inom forskning som också benämns som giltighet och används i studier för att besvara syftet och inget annat menar Roos (2021, s. 116). Avseendet med validitet i en forskning är att den redogör vilken omfattning forskning har utförts, att metoderna som har används i själva verket undersöker det som är tänkt att undersökas enligt Thornberg och Fejes (2019, s. 275). Intervjufrågorna var förankrade i studiens frågeställningar, för att säkerställa att vi undersöker det som ska undersökas, att frågeställningar besvaras och att vi utesluter sådant som inte hör till (Åberg-Bengtsson & Pramling 2020, s. 187). Inför gruppintervjuerna fick deltagarna läsa igenom frågorna på förhand. Efter gruppintervjuerna fick varje förskollärare frågan om de vill förtydliga eller utöka svaren på någon fråga från intervjuguiden (se bilaga 3). I en intervju kan en respondent delge svar som respondenten tror att intervjuaren vill höra. För att öka validiteten inför en intervju var det till stor vikt att förtroendegivande förhållanden hade skapats, men intervjuaren får ta med i beräkningen att oärliga svar kan förekomma hos respondenten menar Stukát (2011, s. 135). För att öka validiteten i vår studie valde vi förskollärare från vår senaste VFU där en av oss hade skapat trygga förhållanden, det gjorde att gruppintervjuerna blev mer bekväma för deltagarna. För att vara objektiva valde vi tillsammans att delta på alla intervjuer, då en av oss inte kände VFU platsen och personalen där. En av oss kunde då vara opartisk till intervjun när båda deltog som intervjuare.

Reliabilitet som även kallas tillförlitlighet innefattar hur detaljerad undersöknings data är, hur det använts, samlats in och hur det bearbetas menar Christoffersen och Johannessen (2015, s. 21). För att slutsatser ska kunna dras behöver datan vara i tillräcklig mångfald och datainsamlingen behöver vara utförlig enligt Roos (2021, s. 114). Vidare beskriver författaren

att det innefattar att arbetet behöver vara utformat på ett utförligt sätt och undvika egna antaganden som kan ge hinder till att syftet besvaras. I intervjuerna var vi båda med som intervjuare och Kihlström (2007, s. 232) menar att tillförlitligheten ökar när de är två personer som intervjuar än när det är en person. Varje gruppintervju blev inspelad med en mobiltelefon vilket Kihlström (2007, s. 232) hänvisar till att reliabiliteten ökar om en intervju är inspelad. För att åstadkomma reliabilitet i en studie enligt Hallin och Helin (2018, s. 88) behöver studiens genomförande vara likartad. Vidare beskriver författarna att genomförandet behöver vara opåverkad av kringliggande aspekter som kan ha inverkan på respondentens svar och intervjuaren behöver vara opartisk. I våra intervjuer fick alla samma frågor utifrån en specifik ordning, vi deltog tillsammans i alla intervjuer för att vara opartiska. Alla intervjuer genomfördes i konferensrum på respektive förskola. Vi förberedde genom att sätta upp en skylt med information om att ljudinspelning pågår, detta för att obehöriga inte skulle störa eller påverka förskollärarnas svar i studien.

Etiska ställningstaganden

I Vetenskapsrådet (2024) framgår tre principer som vi har utgått från i studien: Information, samtycke och personuppgiftsbehandling. *Informationsprincipen* innefattar att forskarna delger deltagarna information om medverkan i studien. *Samtyckesprincipen* innebär att deltagarna hade ett egenbestämmande över sin medverkan i studien och kan ta tillbaka samtycke om hen vill. Principen om *personuppgiftsbehandling* innebär att forskarna behandlar personuppgifter och information från deltagarna med *konfidentialitet* (Vetenskapsrådet 2024). Inför vår studie skickades e-post ut med ett informationsbrev (se bilaga 1) till deltagarna med information om deltagandet, syftet för studien och vilken datainsamlingsmetod som kommer användas. Vi informerade förskollärarna att deltagandet är frivilligt och de kan när som helst välja att avbryta sin medverkan i studien. Deltagarna informerades att inga obehöriga kan ta del av de uppgifter som berör deltagarna i studien och att allas identitet kommer skyddas genom fiktiva namn.

Vetenskapsrådet (2002) lyfter en fjärde princip som är *nyttjandepincipen* som innebär att det insamlade materialet i studien får enbart användas i forskningssyfte till den aktuella studien. Till studien valde vi även att utgå från denna princip för att försäkra deltagarna att den insamlade datan endast skulle användas till vår undersökning. Inför gruppintervjuerna försäkrade vi oss om att deltagarna hade tagit del av den information som skickats ut gällande informationsbrevet (se bilaga 1), GDPR (se bilaga 2) och intervjuguiden (se bilaga 3). Innan gruppintervjuerna utfördes informerades vi förskollärarna att den här studien ingår i ett examensarbete som kommer att publiceras och bli en offentlig handling.

Analys

Kodning är en metod som forskare använder för att fastställa vad datan avser, ett kontinuerligt sätt att utveckla begrepp och kategorier utifrån två primära steg enligt Thornberg och Forslund Frykedal (2024, s. 73). Första steget enligt författarna är substantiv kodning och det andra steget är teoretisk kodning. Substantiv kodning delas in i två steg, öppen kodning och selektiv kodning. Öppen kodning innebär att insamlad data granskas noggrant och de betydelsebärande orden i texten kodas. Detta kan utföras med hjälp av understrukna markeringar som ord,

mening, en sats med flera enligt författarna. Thornberg och Forslund Frykedal (2024, s. 76–79) beskriver innebörden av det andra steget som är selektiv kodning, att välja ut de koder som visar sig vara viktiga eller som frekvent återkommer. Dataunderlaget inriktar sig på kärnkategorier vilket innefattar att urskilja delar av datan som är viktigt i det empiriska materialet. Inom substantiv kodning utvecklas koder och kategorier. Vidare beskriver forskarna att i den teoretiska kodningen innebär det att koderna som uppstod under substantiv kodning jämförs med varandra.

Efter varje semistrukturerad gruppintervju hade ljudfilerna transkriberats med hjälp av en mobiltelefon. Mobilen vi använde oss av hade en funktion i applikationen Röst-inspelning som gjorde att ljudfilerna kunde transkriberas direkt. Vi korrekturläste och korrigerade vid behov för att säkerställa att transkriberingen blev korrekt. Avsikten med transkriberingen av dataunderlaget var att det ska underlätta kodningen inför resultatet, att se likheter och skillnader. Vi använde oss av substantiv kodning. Vi färgkodade vårt dataunderlag med olika färger som var kopplade till våra frågeställningar som beskrevs som öppen kodning enligt Thornberg och Forslund Frykedal (2024, s. 73). Vi markerade viktiga ord och meningar som förekom och som var återkommande i vårt dataunderlag. För att urskilja det som var viktigt valde vi att ha våra frågeställningar som kärnkategorier, att rikta in sig på kärnkategorin i det empiriska materialet beskrivs som selektiv kodning enligt Thornberg och Forslund Frykedal (2024, s. 76–78). Efter kodningen fastställdes ett dokument med ett diagram för att jämföra likheter och skillnader som vi kommit fram till. Vi kategoriserade underrubriker utifrån det mönster vi såg i diagrammet utifrån frågeställningarna. Dessa satte vi i relation till varandra för att se likheter och skillnader mellan grupperna.

RESULTAT

I följande kapitel presenteras studiens resultat. Kapitlet är indelat i tre avsnitt som motsvarar studiens tre frågeställningar. Det *första avsnittet* beskriver förskollärarnas tankar om det kodade och okodade materialet på förskolan och är indelat i fyra följande underavsnitt: Kodat och okodat – material med flera benämningar, Kodat och okodat – material som skapar diskussioner, Okodat som är på tapeten och Vilket material barn föredrar på förskolan. Det *andra avsnittet* lyfter fram den betydelse som förskollärarna tillskriver kodat och okodat material för barns utveckling och indelas i följande underavsnitt: Förmågor som utvecklas med det kodade materialet, Kodat material är en inkörningsport till okodat material, Förmågor som utvecklas med det okodade materialet, Okodat material passar väldigt många barn men inte alla barn och Kodat kontra okodat material. Det *tredje avsnittet* beskriver vilka förhållningssätt som förskollärarna behöver ha i arbetet när kodat eller okodat material används av barnen och är indelat i följande underavsnitt: Vikten av att introducera lekmaterial, Förskollärares inställning och värderingar påverkar materialet, Yngre lär sig av vuxna och Okodat förändrar förhållningssättet. Alla deltagare i studien har tilldelats fiktiva namn och vi skriver utifrån vad de sex grupperna bestående av två förskollärare har kommit fram till. Citaten utgår ifrån enskilda förskollärare förutom två utdrag som utgår ifrån gruppsamtal.

Förskollärarnas beskrivning av det kodade och okodade materialet på förskolan

Detta avsnitt handlar om hur förskollärare beskriver kodat och okodat material. Båda lekmaterialen har flera benämningar och beskrivs på olika vis, vilket skapar diskussioner mellan förskollärarna. Okodat material är modernt och har fått större utrymme i förskolans lärmiljöer, avslutningsvis lyfts det fram vilket lekmaterial barnen föredrar.

Kodat och okodat – material med flera benämningar

När grupperna i studien ska förklara vilka spontana tankar som uppstår när orden *kodat* och *okodat material* yttras framkommer det flera olika beskrivningar, då alla grupper förklarar och benämner begreppen på olika sätt. Kodat material beskrivs av grupp 1 som ett objekt med bestämt syfte där barnen vet vad som förväntas av materialet. Grupp 3 berättar att materialet är bestämt, det finns en tydlig riktning där möjligheterna är begränsade. Populärkulturen lyfts av grupp 5 som förklarar att kodat material är färdigtillverkade leksaker som barn och föräldrar har sett på TV. Materialet talar tydligt om vad som förväntas i miljön som exempelvis leksaksköket, där mat tillagas. Barnen behöver inte hitta på egna idéer då utklädningskläder som polis eller frisör talar om vad som förväntas. Grupp 4 förklarar att kodat material är mer styrbart då det inte finns utrymme för andra saker och materialet anses som traditionellt i förskolan. Okodat material har också olika beskrivningar och grupp 4 förklarar att det är löst och inte färdigt som exempelvis klossar, pinnar och plattor. Materialet kan användas av barnen hur de själva vill för att skapa utifrån barnens egen fantasi. Grupp 6 berättar att materialet är obestämt, saknar riktning och möjligheter finns att utveckla leken. Afifa förklarar okodat material på följande vis:

Det är inget förbestämt. Ingen annan förbestämd artefakt där barnen vet om vad de ska göra med det här. Det är en docka eller liknande. Det kan vara ett rör, det kan vara en kotte, det kan vara vad som helst. Barnen får själva skapa, utifrån sin egen fantasi vad det är för någonting. (Förskollärare Afifa)

Det Afifa syftar på med okodat material är att barnen får tänka själva och behöver föreställa sig vad ett objekt kan vara eller bli.

Kodat och okodat – material som skapar diskussioner

När grupperna berättar om vilket kodat material de har i lärmiljöerna framgår det likheter i materialvalet på gruppernas avdelningar. Bilar och garage framkommer på alla avdelningar och två grupper berättar att de har konstruktionsmaterial som Magna-Tiles (färgglada magnetplattor) och Duplo (Lego). Kök eller hemvrå finns på samtliga avdelningar där grupperna berättar att material som servis med tallrikar, muggar och mat finns. Hälften av grupperna berättar att de har olika dockor och djur på sina avdelningar och några enstaka grupper har tågbanor. När grupperna lyfter vilket okodat material de har på avdelningen framkommer skillnader, det skiljer sig från köpt material till upphittat material från skogen och återvunnet skräp. Samtliga grupper berättar att de har naturmaterial som pinnar, stenar, kottar, olika former av trä och kastanjer. Hälften av grupperna beskriver att de använder olika sorters

mat på avdelningarna som ett okodat material, exempelvis okokt ris och pasta samt torkade frukter och grönsaker. Återvinningsmaterial som kartong, glasspinnar, tyg, tidningspapper och metallock berättar tre grupper att de har. Två grupper nämner att de har Plus-Plus och Kaplastavar och samtliga grupper berättar att de har Magna-Tiles, Duplo och klossar på avdelningarna.

Magna-Tiles beskrivs som både kodat och okodat material av olika grupper. Nedan är ett utdrag från grupp 4 där Lolo och Anna diskuterade om magneternas benämning:

Lolo: *Sen har vi varit kluvna när det kom till magneter bara.*

Anna: *Ja precis.*

Lolo: *För det är ju en lek som är styrd på ett sätt man bygger med.*

Anna: *Man bygger, det går inte att göra så mycket annat men du kan bygga det platt, högt och fyrkantigt.*

Lolo: *Jag tror det räknas som okodat.*

Anna: *Vet vi det? Det har vi inte kollat.*

(Förskollärare Lolo & Anna)

Lolo och Anna syftar på att Magna-Tiles är ett material som kan användas i konstruktionsleken på flera olika sätt. Genom Magna-Tiles kan barnen bygga olika geometriska figurer samt tvådimensionellt och tredimensionellt, vilket är varför de startar en diskussion.

Definitionen av Duplo diskuterades i flera grupper där grupp 2 kom fram till att materialet kan klassas som både kodat och okodat material. Nedan är ett utdrag från en intervju där Karin och Sara diskuterar:

Karin: *Men jag kommer tänka på det, Duplo...Det är ju både okodat och kodat*

Sara: *Ja, det funderade jag också på...*

Karin: *Det finns ju färdiga gubbar och grejer, men det är ju inte...*

Sara: *Klossarna är ju...*

Karin: *Okodat...*

Sara: *Okodat...*

Karin: *För de kan bygga lite vad de vill.*

Sara: *Ja precis.*

Karin: *Vi har blandning där...så det är egentligen både och.*

(Förskollärare Karin & Sara)

Karin och Sara förklarar att Duplo innefattar olika former. Det finns färdiga gubbar och tillbehör men även klossar som används för att bygga med. De färdiga gubbarna menar förskollärarna att det är kodat material och klossarna är okodat material. När gubbar och klossarna kombinerar skapas en blandning och förskollärarna har svårt att urskilja om lekmaterialen är kodat eller okodat.

Okodat material som är på tapeten

Lekmaterialet i förskolan har förändrats över åren och alla grupper berättar att okodat material har fått större utrymme i lärmiljöerna. Grupp 4 förklarar att för fem år sedan var det väldigt mycket kodat material på avdelningen som olika plastleksaker, leksaksspis, dockor och garagebilar. Alla leksaker på avdelningen fanns även i barnens hem och förskolläraren började fundera över om de ska erbjuda barnen annat material. Grupp 4 lyfter att detta var ett svårt dilemma då de inte ville ta bort material som barnen älskade, som exempelvis djur som har ett tydligt syfte i leken och hur det skall användas. Liknande dilemma uppstod för grupp 5 som förklarar att kodat material togs bort för att ge utrymme till okodat material som naturmaterial. En förskollärare förklarar att okodat material var väldigt modernt och personalen på avdelningen var positiva till det. Dilemmat uppstod när köket/hemvrån togs bort, en miljö som barnen var väldigt aktiva i. Det togs bort något ifrån barnen i verksamheten som kanske inte har något annat. Förskollärarna menar att familjer kan ha svårt att ha råd med leksaker till sina barn och materialet på förskolan är det enda barnen möter. Grupp 3 berättar att de hade en period när allt endast skulle vara okodat material på avdelningen och tog bort det kodade materialet. Förskollärarna förklarade att de hade återvinningsmaterial som okodat material på avdelningen. De beskrev i intervjun att det var toarullar och tvättsvampar överallt men att det var något som saknades. I perioden av enbart okodat material på avdelningen blev det hysteri bland barnen när förskollärarna plockade tillfälligt fram ett kodat material. Förskollärarna förklarar att barnen kastade sig över leksakerna och det blev kaos på avdelningen. Efter ett tag fick förskollärarna ta tillbaka kodat material permanent på avdelningen för att undvika hysterin bland barnen. Förskollärarna ansåg att det okodade materialet tog över och barnen behövde det kodade materialet för att utveckla sin kompetens och lek. Alice beskriver relationen mellan kodat och okodat material:

Det har blivit mer uppe på tapeten nu igen när det gäller det här med kodat och okodat material, för det har inte alltid varit så. (Förskollärare Alice)

Alice menar att fokuset på lekmaterialen inte alltid har funnits. Det är på senare år som kodat och okodat material har hamnat i rampljuset och jämförts med varandra.

Vilket material barn föredrar på förskolan

Barnen på förskolan får möta både kodat och okodat material och samtliga grupper berättar att båda lekmaterialen uppskattas av barnen som föredrar att kombinera dem i leken. Grupp 2 förklarar att de erbjuder blandat material till barnen, vilket leder till att materialen blandas under leken. Bilar är populärt och grupp 1 berättar att på sin avdelning använder barnen okodat material till att skapa vägar och bygga broar. Grupp 4 berättar att barnen kombinerar materialen då de använder Magna-Tiles för att bygga hus till djuren. Afifa förklarar kombinationen på följande vis:

De kombinerar ju väldigt mycket. Yngre barn kan ju inte ha bara det ena eller det andra. Det behöver ju vara en kombination av det hela, för att de ska få en förståelse vad man ska göra med allting. (Förskollärare Afifa)

Afifa menar att yngre barn behöver ha kodat material för att sedan kunna leka med okodat material och för att få en djupare förståelse. Exempelvis en fysisk bil för att kunna föreställa sig hur en kotte kan bli en bil.

Sammanfattning

Deltagarna i studien berättar att okodat material har fått ett större utrymme i lärmiljöerna men det finns dilemman om materialets utökade plats. Beskrivningen av de olika lekmaterialen skiljer sig och om ett föremål är kodat eller okodat finns det diskussioner om mellan förskollärarna. Båda lekmaterialen uppskattas av barnen som föredrar att kombinera dem i leken, att utesluta det ena eller det andra materialet påverkar barnens utveckling på sikt. Förskolans lekmaterial ska vara brett och ge förutsättningar för utveckling i olika områden och många avdelningar har liknande material vilket blir en likvärdighet i förskolan.

Betydelsen av kodat och okodat material på barns utveckling, enligt förskollärare

I följande avsnitt presenteras vilka förmågor som utvecklas i det kodade och okodade materialet, där det kodade materialet används som en inkörningsport till det okodade materialet. Utifrån olika förmågor är det okodade materialet bra till många barn, men inte alla barn. Lekmaterialen ställs mot varandra och förskollärarna förklarar vilket av kodat och okodat material som gynnar barns utveckling bäst.

Förmågor som utvecklas med det kodade materialet

Det kodade materialet hjälper barn att utvecklas utifrån olika utvecklingsområden som språk, samspel, rollek, turtagning, fantasi och föreställningsförmåga. Inom det språkliga anger fyra grupper att det kodade materialet är gynnsamt för barns utveckling. Barn som inte har språket från början behöver ha konkreta föremål för att utvecklas först i vad saker och ting är innan de tar sig an det okodade materialet. Det framgår även att det kodade materialet kan utveckla barn inom rollek, samspel och turtagning nämner tre grupper, det kan vara lättare att få i gång en rollek i det kodade materialet. Det kodade materialet är en igenkänning av vad materialet kan användas till och barnen lär sig att dela med sig när de leker exempelvis i hemvrån som är ett kodat material. Två grupper belyser att användningen av kodat material är enklare för barn i behov av särskilt stöd, detta gäller inom språket, fantasin och för barnens föreställningsförmåga beskriver förskollärarna. Det kodade materialet är mer tydligt för barn och de kan utveckla leken efter sin egen förmåga, de får förutsättningar till att sätta och se materialet i olika sammanhang.

Kodat material är en inkörningsport till okodat material

Det framgår av flera grupper att det kodade materialet är en start eller en ingång och det okodade materialet kan tillföras i leken efteråt utifrån barns fantasi och vart de är i sin utveckling. Ett kodat material har ett tydligt syfte vilket underlättar för barn att ta sig an materialet och det kan underlätta dess användning i leken. Barnen använder det kodade materialet först för att sedan gå över till det okodade materialet. Många barn introduceras till det svenska språket på förskolan, då modersmålet talas i hemmet. Det kodade materialet blir en väg in i det svenska

språket där förskollärare belyser föremålens namn, en grund för de barn som har ett annat modersmål än svenska. Två grupper belyser att barn behöver se ett konkret föremål och dess benämning för att utvecklas i det okodade materialet. Förskolläraren Anna beskriver att:

Du kan inte leka grill...om du inte vet hur en grill ser ut. Så därför tänker jag att ibland behöver man ha kodat material för att lära dom, för att visa. Hur vet man vad en haj är om du inte sett en haj? Eller hur vet du vad en bil är? (Förskollärare Anna)

Anna syftar på att barn behöver konkreta föremål som olika leksaker för att kunna gestalta det med något annat.

Förmågor som utvecklas med det okodade materialet

Alla intervjuade grupper är överens om att det okodade materialet gynnar barns fantasi och föreställningsförmåga. Grupp 6 tillägger att barns kreativitet utmanas i det okodade materialet samt leklusten i vissa fall. Genom föreställningsförmågan får barn utveckla leken och materialet själva till vad det ska föreställa. Barn som har kommit långt i sin språkliga utveckling är mer öppna till att testa på saker och då passar det okodade materialet bra. Barnen utmanas ytterligare i det språkliga och i sitt ordförråd. I det okodade materialet utmanas barnen mer i sina kunskaper och utveckling gällande det motoriska, kognitiva, fantasin samt i föreställningsförmågan. Flera grupper nämner att i det okodade materialet finns inget rätt eller fel vilket bidrar till en ökning i barns utveckling kring fantasi och föreställningsförmåga. Cecilia förklarar att:

Jag tänker att det okodade materialet gör att det finns inget rätt eller fel. Utan att, vill jag att det ska vara en bil så är de det, vill du att det ska vara en häst så är de det. (Förskollärare Cecilia)

Cecilia belyser att det okodade materialet gör att barn får tänka fritt och att det inte finns något rätt eller fel i barnens föreställningsförmåga. Barnen utgår från sin egen kompetens och hur de vill att leken ska utformas.

Okodat material passar väldigt många barn men inte alla barn

Något som framkommer av tre grupper är att det okodade materialet inte är lämpligt för alla barn. Det okodade materialet kan upplevas som en svårighet för många barn utifrån olika nivåer som språkligt, kognitivt och i föreställningsförmågan. Grupp 4 lyfter att barn behöver det färdiga för att veta hur de ska leka. Det framkommer i grupp 5 att det okodade materialet är bra för många barn, men inte för alla barn. Barn vill inte alltid bli kladdiga eller smutsiga om sina händer, detta medför att de dras mer till ett kodat material och undviker det okodade materialet. Samma grupp berättar att vissa förskollärare anser att det okodade materialet ställer mer krav på barnens föreställningsförmåga. Grupp 4 anser att det okodade materialet ställer högre krav på förskollärare som förväntas visa hur materialet kan användas. Grupp 3 anser att användningen av okodat material inte innebär en kunskapsbrist hos barnen, utan mer om mognad. Alla grupper beskriver att äldre barn har haft en längre introduktion till det okodade materialet, förståelsen för materialet är bredare hos de äldre barnen än de yngre. Många grupper beskriver att de äldre barnen har lättare att stanna kvar i leken och tillföra nya redskap för att

leken skall fortsätta. De yngre barnen är mer i behov av en närvarande vuxen för att stödja och vägleda leken utifrån vilken riktning den tar samt tillföra näring av olika slag.

Men dom yngre barnen, framför allt kanske...jag tänker att det är en mognadsfråga. Inte det att man inte kan använda det okodade materialet eller att de liksom har förmågan att leka med att använda det /.../ men det krävs ju lite mer tycker jag. (Förskollärare Jennifer)

Jennifer framhäver att yngre barn kan leka med okodat material men barnens kompetens att utforma en lek med materialet varierar, beroende på hur långt de är i sin egen utveckling.

Kodat material kontra okodat material

Alla grupper är överens om att en kombination av kodat material och okodat material stödjer barns utveckling mest, materialen utesluter inte det ena eller det andra. Flera grupper lyfter att en balans är nyckeln till barns fortsatta utveckling. Det okodade materialet stödjer somliga barn i utvecklingen och det kodade materialet för vissa barn. Detta grundar sig i vilken nivå barnen befinner sig i, vart de är i sin fantasi, utveckling, kreativitet, kodväxling och i leken. Grupp 6 beskriver att det är individuellt från barn till barn och allt baseras på barnens nuvarande utvecklingsstadier. Det kodade och okodade materialet kompletterar varandra och det ger olika till olika barn beroende på vart de befinner sig i sin lek och kompetens:

Jag tror inte att man kan säga att det ena är bättre än det andra och varför, utan de kompletterar varandra på ett slags sätt. (Förskollärare Afifa)

Sammanfattning

Utifrån resultat kan vi se att det ena materialet inte är den andra bättre, alla förskollärare som har deltagit i studien anser att en kombination är bäst för barns utveckling. Båda lekmaterialen utvecklar barn på olika nivåer och utvecklingsfaser beroende på vart barnet själv befinner sig. Lekmaterialen behöver ha en närvarande förskollärare men yngre barn behöver mer stöttning och vägledning än äldre barn i det okodade materialet. Okodat material är lämpligt för många barn men inte alla beroende på barnets ålder, mognad, utveckling och egna behov. Många förskollärare är överens om att det kodade materialet kommer först och är en inkörningsport för det okodade materialet som sedan tillförs i leken.

Förhållningssättet förskollärarna behöver ha i arbetet när kodat eller okodat material används av barnen

Detta avsnitt beskriver vikten av att förskollärare ska presentera lekmaterial för barnen. Det framgår att förskollärares inställningar och värderingar påverkar både kodat och okodat material. Vuxna är förebilder för hur olika lekmaterial kan användas till de yngre barnen. Avslutningsvis förklaras hur förskollärarnas förhållningssätt förändras när olika lekmaterial används i förskolan.

Vikten av att introducera okodat material

Alla grupper beskriver att det är betydelsefullt att presentera allt okodat material till barn då alla inte vet vad de ska göra med det. Okodat material behöver presenteras på ett annat sätt än det kodade materialet. Vuxna behöver förklara vad det är för ett slags material och vad barnen kan göra med materialet då det är obestämt. Flera grupper är överens om att beroende på hur materialet presenterats och hur det läggs fram för barnen stimulerar det fantasi på olika sätt. Fyra grupper är överens om att allt lekmaterial behöver en introduktion. I det okodade materialet på förskolan behöver barn mer stöttning och vägledning, då många barn enbart har kodat material hemma enligt grupp 6. Grupp 1 anser att vuxna behöver vara mer engagerade och ge stöttning i leken med det okodade materialet för att visa hur det kan användas och vidga barnens fantasi. Vidare beskriver grupp 1 att vuxna behöver vara med mer från början i ett okodat material. Grupp 6 belyser att det är viktigt att visa barn att de kan leka med båda materialen och inte bara det ena eller det andra, att det finns en annan värld av det som hemmet inte ger. Frida förklarar:

Du tar med dig grejen, beroende på hur du presenterar dem med ögon och hur du har lagt fram dem. Sättet du presenterar, det triggar i gång barnens kreativitet, barnens fantasi. (Förskollärare Frida)

Frida menar att förskollärare kan ge barn ett annat perspektiv på leken och fantasin genom okodat material, beroende på hur det presenteras. Grupp 2 anser att okodat material som bara ställs fram gör att barn inte registrerar och förstår hur de kan använda det och Sara förklarar:

Det okodade det beror ju lite på vad det är och hur man presenterar det tror jag. Ibland tror jag att man ställer fram någonting, så vet barn inte riktigt vad de ska göra med det. (Förskollärare Sara)

Sara menar att det finns en risk att materialet blir stående och vackert om det inte förklaras till barnen om hur de kan använda det. Grupp 5 använde olika typer av torkade frukter och skal som okodat material och presenterade det som ett konstruktionsmaterial. Vidare diskuterade grupp 5 att de ser potential i allt okodat material medan vissa ser det som skräp. Gruppen använder "skräpet" för att utveckla olika sinnen hos barnen och för att utveckla fantasin, Frida förklarar följande:

Vi tar de här fruktgrejerna som vi torkar. Vi har apelsinskal, avokadoskal och äpple. Torkade frukt kan de använda inte bara för att lukta utan de kan även använda för att bygga i sin fantasi... (Förskollärare Frida)

Frida belyser att många barn inte ser potentialen i föremål som förskollärare gör, hen menar att beroende på hur vuxna visar ett material för barnen påverkar barns uppfattning omkring föremålet.

Förskollärares inställning och värderingar påverkar materialet

Vilken inställning förskollärare har till olika lekmaterial påverkar, grupp 1 berättar om vikten att pedagoger behöver tycka om okodat material. En förskollärare berättar att materialet blir svårt att arbeta med om det finns en negativ inställning till det, som i sin tur försvårar det för barngruppen. Förutom en positiv attityd berättar grupp 4 att okodat material kräver kreativitet från vuxna. En förskollärare förklarar att det blir svårt att leka med okodat material om kreativiteten saknas.

I arbetet med kodat material behöver förskollärare tänka utifrån ett genusperspektiv. Grupp 3 berättar att det inte ska vara för mycket bilar eller dockor, det ska finnas en balans i innehållet. När böcker väljs till avdelningen behöver innehållet granskas för att garantera att böckerna passar barngruppen. Lekmaterialet ska inte vara könsindelad nämner samma grupp som berättar att det inte ska finnas könsstereotyper. Gruppen förklarar att flickor och pojkar ska få göra samma saker och de ska inte hamna i tänket att mammor lagar mat och pappor kör polisbilen. Det ska finnas en större variation på böcker där innehållet ska representera olika individer. Vidare berättar gruppen berättar att de är mer normkritiska nu än vad de har varit tidigare. En av gruppens förskollärare berättar att hen har en förkärlek till de gamla normerna med sagoböcker, prinsar och prinsessor. Förskolläraren betonar också att sagoböckerna inte behöver tas bort men att det kan föras en diskussion med barnen om innehållet för att få andra perspektiv. Under en intervju förklarar Jasmin vikten av att barnen inte får påverkas av de vuxnas känslor:

Alla har ju olika bagage med oss. Våra egna värderingar. Oftast är det lätt att det speglar sig på barnen. Jag känner att jag vill stänga av det jag tycker och att erbjuder det som jag kan göra. Jag är inte en privatperson här /.../ att barnen kommer först. En tjej faktiskt kan vara polis och brandman. (Förskollärare Jasmin)

Jasmin menar att förskollärare ska skilja på personliga värderingar och åsikter och utgå från sin professionella yrkesroll. I yrkesrollen ska barnen alltid prioriteras och vara fria att uttrycka sig hur de vill.

Yngre lär sig av vuxna

Fyra grupper nämner att yngre barn ser till de vuxna på förskolan i barns utforskande av olika material, detta gäller både det kodade och det okodade materialet. Förskollärare Alice förklarar att:

Jag tycker /.../ det kan vara bra i vissa situationer, absolut så kan de ta efter lite de yngre barnen /.../ om vi sopar så vill de gärna sopa liksom. (Förskollärare Alice)

Alice menar att de yngre barnen tar efter vad de ser och hör av vuxna och vill göra som dem. I det okodade materialet beskriver grupp 3 att de yngre barnen inte har samma erfarenheter som äldre barn, vilket medför att de vuxna har en annan roll i att vara en förebild för de yngre barnen. Förskollärare behöver hjälpa och vägleda barnen i leken. Samma grupp beskrev att den vuxna måste inta en uppmuntrande roll, ställa följdfrågor och sätta ord på barns upptäckande för att göra dem medvetna i sin utveckling.

Okodat material förändrar förhållningssättet

Vilket förhållningssätt förskollärare har i arbetet förändras beroende på vilket material barnen leker med. Grupp 1 berättar att de har ett mer friare och tillåtande förhållningssätt när barnen använder okodat material. Samma grupp förklarar att barnen får flytta på materialet från sin bestämda plats för att leken ska fortsätta att utvecklas. En av gruppens förskollärare berättar att hen släpper lite mer på gränserna, ställer fler frågor och är mer öppen. I det okodade materialet finns inga rätt eller fel, en av deltagarna nämner att materialet kan vara en bil men också en häst. Flera grupper berättar att med okodat material blir det ett fantasitänkande. Grupp 3 nämner att när barnen leker med okodat material blir det ett låt-gå förhållningssätt då barnen hittar på egna saker. Barn blir väldigt nyfikna av okodat material och ställer tusen frågor berättar grupp 5. En av gruppens förskollärare berättar att hen intar ett tillåtande förhållningssätt i det okodade materialet, att barnen ska få vara fria i att skapa. Barnen ska kunna skapa en bil eller ko utan några hinder. Alice förklarar skillnaden i förhållningssättet till kodat och okodat material på följande sätt:

Det kodade vill man hålla ordning på och de andra kan få löpa fritt mycket mer.
(Förskollärare Alice)

Alice beskriver att när barnen använder kodat material blir förhållningssättet mer begränsat då materialet skall vara på sin bestämda plats. När okodat material används får barnen vara mer fria genom att flytta på det och kombinera det med andra material.

Sammanfattning

Många grupper var överens om att allt material behöver en introduktion men det okodade materialet behöver det mer. Förskollärares inställning har en påverkan till materialet och att de måste inta ett normkritiskt perspektiv när kodat material tas in i förskolans verksamhet. Barn lär sig av äldre vilket gör att förskollärare behöver ha en uppmuntrande, stödjande och vägledande roll till lekmaterialen som presenteras på förskolan. Förskollärare tillämpar ett mer öppet och tillåtande förhållningssätt till okodat material då det inte finns någon som är rätt eller fel.

DISKUSSION

I följande kapitel presenteras studiens resultat som analyseras, diskuteras och jämförs med tidigare forskning samt den teoretiska ram som tidigare introducerats. Studiens metod diskuteras utifrån styrkor och svagheter samt att didaktiska konsekvenser lyfts fram. Avslutningsvis presenteras framtida forskning.

Resultatdiskussion

Här diskuteras studiens resultat. Resultatdiskussionen följer samma struktur som resultatkapitlet och därmed används liknande rubriker.

Förskollärarnas beskrivning av det kodade och okodade materialet på förskolan

Studiens resultat visar att grupperna beskriver både kodat och okodat material på flera olika sätt. Kodat material beskrivs som ett material med bestämt syfte med tydliga förväntningar och riktningar. Möjligheterna är begränsade där det finns en tydlig koppling till populärkulturen och materialet är ofta färdigtillverkade leksaker. Kodat material är något traditionellt som är enkelt att styra. Det okodade material beskrivs av grupperna som något löst, inte färdigt, obestämt och saknar riktning. Materialet har flera möjligheter där barnen får använda sin fantasi och föreställningsförmåga. Lekmaterialens olika beskrivningar och benämningar förekommer i tidigare forskning av olika studier. Kiewra och Veselak (2016) samt Odegard (2012) väljer att förklara okodat material som *öppet material* medan Trawick-Smith et al. (2014) betonar att allt material i förskolan ska benämnas som leksaker. Okodat material beskrivs som öppna och fiktiva leksaker. Kodat material förklaras som realistiska och vinstdrivande leksaker. I Eriksson Bergström (2013) avhandling får okodat material flera olika benämningar. Forskaren beskriver okodat material som ett material med flertal handlingserbjudanden, som är obestämt, spretigt och inte statiskt. Kodat och okodat material får flera olika namn och beskrivningar av deltagarna i vår studie och tidigare forskning. Vad som är intressant är att det endast finns en benämning som upprepas. Obestämt material används för att beskriva okodat material av grupp 6 i vår studie och Eriksson Bergström (2013).

I resultatet av vår studie förklarar grupperna vilka lekmaterial de har och samtliga grupper kan snabbt berätta vilket kodat material som finns. Bilar, garage, kök/hemvård, serviser, dockor och djur finns på många avdelningar. När det gäller okodat material finns det större osäkerhet när grupperna berättar om materialet på deras avdelning. Naturmaterial och återvinningsmaterial nämner många grupper att de har och de är säkra på att det klassas som ett okodat material. I tidigare forskning undersöker Kiewra och Veselak (2016) okodat material där naturmaterial som pinnar, växter, kottar, sand med flera används. Odegard (2012) använder skräp och återvinningsmaterial i sin undersökning. I resultatet av vår studie uppstod osäkerheter när konstruktionsmaterial som Magna-Tiles och Duplo diskuterades. Materialens definition upplevde grupperna som svår och grupp 2 klassade Duplo som både kodat och okodat material. I Trawick-Smith et al. (2014) studie klassas Duplo som okodat material då det är en öppen och fiktiv leksak som öppnar upp för låtsaslek och konstruktionslek. I Eriksson Bergströms (2013) studie kategoriseras material utifrån om föremålet kan ändra sitt handlingserbjudande. Kuddarna kategoriseras som okodat material då det kan används för att bygga kojor, dansgolv under prinsessleken och som skydd under piratleken. Dockvrån kategoriseras som kodat material då det finns endast ett handlingserbjudande. Utifrån resultatet i vår studie och tidigare forskning finns det inte tydliga regler över vad som avgör om ett material är kodat eller okodat, eftersom det skiljer mellan förskollärarna och forskarna.

I resultatet i vår studie förklarar flera grupper att okodat material har fått större utrymme i verksamhetens lärmiljöer de senaste fem åren. Materialet beskrivs som modernt och flera dilemman har uppstått när ökad mängd okodat material har kommit in på avdelningen. Flera förskollärare frågade sig själva: Tar vi bort material som barnen älskar? Tar vi bort något från barnen? Det är tydligt att det är en balansgång mellan kodat och okodat material då grupp 4 berättar att de har fått ta tillbaka kodat material på avdelningen då det saknades. Grupperna berättar att okodat material är modernt och är på tapeten men utifrån studiens resultat framgår

det inte *varför*. Utifrån gruppernas svar insåg vi tyvärr i efterhand att vi skulle ställt mer följdfrågor om varför det är modernt. I tidigare forskning förklaras inte det ökade fokuset på okodat material i förskolan. Studierna av Frödén och Rosell (2019) samt Råde (2022) som utfördes för fem respektive två år sedan förklarar inte balansgången mellan lekmaterialen.

I resultatet av vår studie förklarar förskollärarna att barnen uppskattar båda lekmaterialen och gärna kombinerar dem i leken. Exempelvis att leka med bilar som är kodat material och bygga vägar av okodat material. I tidigare forskning undersöks kodat och okodat material men på olika sätt. Forskarna fokuserar antingen på det kodade eller okodade materialet och inte en kombination. Kiewra och Veselak (2016) samt Odegard (2012) undersöker endast okodat material såsom natur- och skräpmaterial i deras studie. Råde (2022) undersöker enbart kodat material som dockor och handdockor. Trawick-Smith et al. (2014) använder båda lekmaterialen i studien men separerar dem. Barnen i studien får leka med färdiga leksaker eller öppna leksaker. Møller (2015) granskar kodat material som utklädningskläder, nallar och fantasifigurer samt okodat material som Lego och tråklossar. Däremot kombineras inte lekmaterial utan hålls i separata rum. I tidigare forskning ligger fokuset på att endast undersöka ett av lekmaterialen eller att jämföra dem. När materialen jämförs är det utifrån vilket material som gynnar barnens utveckling och lek mest men inte att en kombination kan vara ett alternativ.

Betydelsen av kodat och okodat material på barns utveckling, enligt förskollärare

I tidigare forskning beskriver Kiewra och Veselak (2016) att kodat material har ett fastställt manus vilket inte främjar barnets kreativitet eller erbjuder utmaningar. Barn kan leka med kodat material som inte utvecklar fantasin, då barns föreställningsförmåga inte är utvecklad. Møller (2015) motsäger detta och anser att det kodade materialet stimulerar barnens fantasi. I användandet av kodat material behöver barn fantisera hur de ska leka med materialet som är färdigt och göra det till sin egen lek. Barnens utveckling inom kreativitet och fantasi blir belyst när barnens egna initiativ hamnar i fokus. Råde (2022) belyser ett annat perspektiv inom det kodade materialet där kommunikation, sociala förmågor, leken och ett ämnesspecifikt lärande kan utvecklas. Dockan i studien kunde hjälpa barn genom positivitet och ge dem förutsättningar för dialoger, problemlösning, samspel samt att det positiva bemötandet hade en inverkan på barns ordförråd. I vårt resultat nämnde fyra grupper att kodat material främjar språkutvecklingen hos barn. Barn behöver de konkreta föremålen för att utveckla sitt språk och ordförråd som vi kan göra kopplingar till Rådes (2022) studie. Vi kan även göra kopplingar till Rådes (2022) studie då tre grupper i vårt resultat beskrev att det kodade material främjar rollek, samspel och turtagning bland barn. I studien av Møller (2015) gynnar det kodade materialet barnens fantasi, vilket vi kan koppla till vårt resultat. I vårt resultat belyser två grupper att många barn behöver det kodade materialet först för att främja barnens fantasi och föreställningsförmåga.

I det okodade materialet framhäver forskarna Kiewra och Veselak (2016) att det bjuder in till fantasifulla lekar. Ett material som är öppet gör att barn måste använda sin fantasi för att visualisera vad ett föremål ska användas till, eftersom det är mer fritt. Møller (2015) beskriver att barnen blir mer inriktade på att överlägga med varandra och på regler i det okodade materialet. Det framkommer att barnen som använde det okodade materialet slutligen valde att

leka för sig själva eller i mindre grupper. Detta är inget som uppstod i dialog hos våra förskollärare i studien. Frödén och Rosell (2019) framhäver också att barn behöver förhandla i leken och komma överens i användandet av okodat material, exempelvis när barnen i studien använder föremål för att gestalta en Star Wars inspirerad lek. I en lek med okodat material behöver barnen lyssna in varandra, detta kan upplevas som en utmaning och samspelet ansågs som en svårighet. Eriksson Bergström (2013) belyser att det okodade materialet kan skapa hinder i barns utveckling. Det okodade materialet kan medföra för många valmöjligheter kring lekens utformande vilket påverkar barnens förmåga att samkoordinera, framför allt om barnen inte förhandlar med varandra som beskrivs i forskarens studie. I vårt resultat är alla grupper eniga om att det okodade materialet är gynnsamt för barnens fantasi och föreställningsförmåga, det utmanar även barnens kreativitet. Barnen utmanas mer i sin språkutveckling och i sitt ordförråd kring okodat material. Grupp 5 ansåg att utmaningen blir större kring motorik, kognition, fantasi och föreställningsförmåga i det okodade materialet. För att leka med okodat material i grupp behöver barnen samspele med varandra och kommunicera om vad de själva gestaltar, utan kommunikation uppstår en svårighet att samspele i leken. Vi kan göra en koppling till Frödén och Rosells (2019) studie kring barnens samspele i Star Wars leken. Kommunikation kan både vara språkligt och icke-språkligt men den är nödvändig. Det är en viktig utgångspunkt för lärandet och för att människor ska kunna samspele med varandra vilket Säljö (2022, s. 98) beskriver och som lyfts fram av flera grupper. Några grupper lyfter att barn som inte har det svenska språket har en svårighet att använda det okodade materialet. Barnen som har kommit långt i sin språkutveckling är mer öppna till att testa på saker, en koppling till Kiewra och Veselak (2016) att okodat material bjuder in till fantasifulla lekar. Språket är en av människans viktigaste redskap som gör att vi kan kommunicera, analysera och tolka tillvaron som härleds till Vygotskij (Vygotskij 1978 se Säljö 2022, s. 98). Förskollärare har i uppgift att hjälpa barn i sin utveckling och att lärandet sker i interaktion mellan dem och som Williams (2020, s. 52) beskriver är utgångspunkten i det sociokulturella perspektivet.

Något som framkommer i vårt resultat är att det kodade materialet är en inkörningsport till det okodade materialet för många barn. Barn behöver det konkreta först för att sedan ta sig an det öppna materialet. Det kodade materialet som har ett syfte är enklare att använda för många barn och underlättar leken för många. Grupp 6 som arbetar med yngre barn ansåg att många inte har utvecklat en förförståelse för lekens betydelse och att barn behöver det sociala för språkutvecklingen. Detta ser vi till Rådes (2022) studie kring dockan som är ett kodat material som erbjuder barn att utveckla sin sociala förmåga och kommunikation. Hälften av alla grupper upplevde att det okodade materialet inte passar alla barn. Det okodade materialet kan upplevas som svårt för barn i det kognitiva, språkliga och i föreställningsförmågan. Barn behöver vägledning och stöttning kring båda lekmaterialen men i synnerlighet till det okodade materialet, något som vi kan härleda till Vygotskijs begrepp Scaffolding (Hwang & Nilsson 2019, s. 73). Flera grupper beskriver att yngre barn är i mer behov av en närvarande vuxen än äldre barn i att vägleda dem. Grupp 3 anser att det inte handlar om kunskapsbrist till materialen utan om en mognadsfråga.

Det vi kan se utifrån vårt resultat är att alla är överens om att en kombination av materialet gynnar bäst barns utveckling. Det är viktigt att kombinera materialen för att utveckla barnen i

olika områden. Frödén och Rosell (2019) belyser i sin studie att ett lekmaterial inte behöver vara enbart kodat eller okodat, de kan kombineras för att stärka barns föreställningsförmåga. En fördel med att kombinera materialen i leken är att barn behöver samspela med varandra och komma överens om hur leken ska utformas. Materialen är föränderliga och kan användas till olika saker samt barnen behöver lyssna in varandra, något som vi kan se i Frödéns och Rosells (2019) studie. En nackdel som framkommer i författarnas studie är att leksaker med avsaknad av bakgrund, regler och handling kan upplevas svårare att använda i leken. Förskollärarna i vår studie upplever att allt är individuellt kring det kodade och okodade materialet. Det baseras på barnens egen utveckling, vart de befinner sig i leken och i sin kompetens.

Förhållningssättet förskollärarna behöver ha i arbetet när kodat eller okodat material används av barnen

Något som framkommer i vårt resultat är att det okodade materialet behöver en introduktion, detta framgår inte alls i tidigare forskning. I vårt resultat framkommer det att okodat material behöver introduceras till barn om hur det kan användas. Barn behöver en start till hur de kan förmedla och samverka med varandra för att det okodade materialet inte skall bli ett hinder för dem, vilket vi kan relatera till studien av Eriksson Bergström (2013). Flera grupper anser att de barn som inte har språket eller som är i behov av särskilt stöd upplevs ha det svårare att hantera ett okodat material, för att kunna gestalta ett föremål så behövs det konkreta först. Grupp 1 i vårt resultat lyfte fram att som vuxen behöver de vara mer engagerade och ge stöttning till leken när okodat material används, något som vi vill förstå i ljuset av Vygotskijs begrepp den proximala utvecklingszonen (se Hwang & Frisé 2020, s. 86; Hwang & Nilsson 2019, s. 73; Säljö 2022, s. 105). Vuxna behöver individanpassa utvecklingsmålen för varje enskilt barn för att bidra till barns kognitiva och sociala utveckling.

I resultatet i vår studie berättade samtliga grupper att de yngre barnen ser och hör vad vuxna gör och uttrycker sig. Detta skapade en inspiration till leken över hur olika lekmaterial kunde användas. Grupp 6 nämnde att de yngre barnen har mindre erfarenhet med olika lekmaterial än vad de äldre barnen har. Personalen måste då vara en förebild, anta en uppmuntrande roll, ställa frågor och sätta ord på barnens upptäckter och göra dem medvetna. Yngre barn lär sig av vuxna, vilket vi kan koppla till Vygotskij och hans perspektiv på den proximala utvecklingszonen. Hwang och Frisé (2020, s. 86) skriver att vuxna behöver tillåta barnen att utmanas, barnen kan behärska detta genom en mer kunnig individ. Barn ska få testa på nya erfarenheter och ha tillit till sin egen förmåga. I resultatet i vår studie framgår vuxna som kunniga individer som utmanar de yngre barnen.

I resultatet i vår studie framgår det att personalens egen inställning till olika lekmaterial har en inverkan på barngruppen. När det gäller okodat material berättade en förskollärare att materialet blev svårt att arbeta med om det fanns en negativ inställning till det, som i sin tur försvårade förståelsen för materialet i barngruppen. Okodat material kräver kreativitet från vuxna och en förskollärare förklarade att det blev svårt att leka med okodat material om kreativiteten saknades. Odegard (2012) förklarade hur barn använde och arbetade med okodat material som skräp, vilket påverkades av förskollärarnas egen inställning. Vuxna förmedlar sina förväntningar genom kroppsspråk, gester och agerande. Detta bidrog till att barn upplevde att

sina skapelser behövde ha ett namn eller bli något specifikt. Förskollärarna i vår studie berättade att när kodat material användes behövde förskollärare tänka utifrån ett genusperspektiv. En balans i innehållet mellan bilar och dockor, där båda materialen ska vara tillgängliga till alla barn. Det ska inte finnas könsstereotyper där tankar om att endast mammor ska laga mat. I tidigare forskning framkommer det en studie av Cherney et al. (2003) som undersökte barns val av könsstereotypa leksaker utifrån kön. Resultatet i forskarnas studie visade att flickor föredrog neutrala leksaker som kitor och pussel medan pojkar drogs till manliga leksaker som lastbilar och bilar. Trawick-Smith et al. (2014) lyfte fram att förskollärare behövde vara uppmärksamma över materialval till avdelningen, speciellt utifrån genus. Pojkar och flickor föredrar olika leksaker och förskollärare behöver skapa jämvikt. Leksakerna ska inspirera båda könen till en gemensamlek. I vårt resultat och tidigare forskning framkommer det att förskollärares egen inställning och agerande påverkar barngruppen. Ett genusperspektiv på leksaker är viktigt då barn ofta dras till olika material utifrån kön och förskollärare behöver uppmärksamma materialvalet.

Det framkommer i vårt resultat att det okodade materialet förändrade förskollärarnas förhållningssätt. Grupp 5 berättade att de hade ett friare och tillåtande förhållningssätt då barnen exempelvis fick flytta på materialet från sin bestämda plats för att utveckla leken. Det framkom fler frågor från barnen och förskollärare var mer öppna eftersom det inte fanns några rätt eller fel med det okodade materialet. Grupp 1 hade ett låt-gå förhållningssätt eftersom materialet inte var förutbestämt och barnen gärna hittade på egna saker. En förskollärare nämnde att hen antog ett tillåtande förhållningssätt för att barnen skulle kunna vara fria i skapandet med okodat material. I studien av Kiewra och Veselak (2016) undersöktes okodat material och forskarna förklarade att förskollärarna var närvarande och hade ett mer tillåtande förhållningssätt. Förskollärarna i forskarnas studie var nära barnen men avstod att påverka lekens gång, utan motiverade i stället barnen att upptäcka och hitta egna lösningar på problemen. Barnen fick tänja mer på gränserna och förskollärarna tillät barnen att skapa självständigt. Det gavs inga instruktioner eller rekommendationer om material. Eriksson Bergström (2013) förklarar i sin avhandling att förskollärarna antog ett mer tillåtande förhållningssätt när olika material användes i leken. Först accepterades kaos på avdelningen för att främja barnens kreativitet. Barnen skulle få möjlighet att upptäcka de olika materialen som fanns. Gränser och regler infördes senare för att fortsätta ge barnen förutsättningar till att utforska men inom begränsningar. Utifrån tidigare forskning och vårt resultat förändrar materialet förhållningssättet, eftersom okodat material är öppet med inga rätt eller fel om hur det ska användas. Det är inte förbestämt vad som ska göras med okodat material och förskollärare kan då anamma ett mer tillåtande förhållningssätt.

Slutsats

Studiens syfte var att undersöka förskollärares tankar, erfarenheter och hur de förhåller sig till kodat och okodat material samt dess användning i olika sammanhang. Förskollärarnas beskrivning av båda lekmaterialen skiljer sig då det finns olika tolkningar på vad kodat och okodat material innebär. Förskollärares egna intressen för materialen påverkar hur de förhåller sig till materialen i undervisningen. Kodat och okodat material ger barn förutsättningar till utveckling inom olika områden. Kodat material är en grund där barnen kan utveckla ett samspel

och ett bas-språk. Okodat material ger barn förutsättningar att utveckla sin fantasi och föreställningsförmåga. Förskollärarna behöver vara närvarande och härvarande med båda lekmaterialen men framför allt till det okodade materialet. Materialet är nytt för många barn och finns inte i alla hem.

Metoddiskussion

I följande avsnitt diskuteras studiens tillvägagångssätt där styrkor och fördelar samt svagheter och nackdelar lyfts fram. Avslutningsvis presenteras didaktiska konsekvenser utifrån studien.

Styrkor och fördelar

I studien utförde vi gruppintervjuer utifrån en kvalitativ forskningsmetod på två olika förskolor. En fördel med att intervjua förskollärare från vår senaste VFU-plats var att deltagarna hade förtroendegivande och trygga relationer till en av oss. Det medförde mer avslappnade diskussioner mellan deltagarna. Stukat (2011, s. 135) belyser att genom förtroendegivande relationer ökar validiteten för en studie. Vi strävade efter att öka validiteten för vår studie genom att välja våra senaste VFU-platser där vi skapat relationer som bygger på tillit till deltagarna. Det medförde även att vi lyckades skapa en trygg miljö och vi fick givande svar under våra gruppintervjuer. Kihlström (2007, s. 232) belyser att en studie blir mer tillförlitlig om en intervju är inspelad och utförd av två intervjuare. Vi försökte uppnå en mer trovärdig reliabilitet genom ljudinspelningar och att vi intervjuade grupperna tillsammans. Det inspelade materialet blev en stor fördel när vi skulle koda och tematisera resultatet. Vi kunde sedan gå tillbaka till deltagarnas svar och utesluta egna värderingar samt tolkningar på intervjuerna. Gruppintervjuerna bestod av två förskollärare och det som vi upplevde positivt var dialogerna som uppstod mellan förskollärarna. Vi som intervjuade kunde fokusera på att observera och vara opartisk. Inför varje intervju strävade vi att vara enhetliga genom att ha samma upplägg för alla intervjuer. Hallin och Helin (2018, s. 88) belyser att reliabiliteten i en studie ökar om den är enhetlig. Genom att eftersträva en så tillförlitlig studie som möjligt är våra intervjuer likartade, varje intervju utfördes i ett konferensrum med en lapp på dörren om att ljudinspelning pågår.

Svagheter och nackdelar

När vi tillsammans med deltagarna skulle boka in tider för intervjuerna upptäckte vi en svårighet med att intervjua två förskollärare samtidigt från samma avdelning. I samtal med en förskollärare lyfter hen att inom förskoleverksamheten kan det vara svårt att veta barnantalet på avdelningen flera dagar i förväg, det kan förekomma sjukdom eller ledighet i barngruppen. Hur personaltätheten ser ut för dagen är också en osäkerhet då personalen kan vara sjuk, ledig eller vara hemma vid vård av barn. I dessa fall hade grupperna behövt stötta upp inom verksamheten. Några av grupperna i studien hade svårt att bestämma tid då de ville vänta tills de hade mer information om barnantalet. I några intervjuer upplevde vi att förskollärarna hamnade i djupa diskussioner och reflektioner, vi fick då avbryta deras samtal för att gå vidare med intervjun och för att hålla tidsramen.

En annan svaghet var att några av våra frågor i intervjuguiden (se bilaga 3) var invecklade. Stukat (2011, s. 43) framhäver att i en semistrukturerad intervju ska frågorna vara i en bestämd

ordningsföljd. I vårt genomförande insåg vi i efterhand att några av våra förbestämda frågor medgav korta och osäkra svar från vissa grupper. Under intervjuerna upplevde några av grupperna att vissa frågor var komplicerade och vi fick ibland förtydliga och utveckla frågorna samt exemplifiera.

Didaktiska konsekvenser

I kvalitetsrapporten om förskolans lärmiljöer (Borås Stad 2022) visar resultatet att okodat material finns i större omfattning än tidigare. Området är i behov av utveckling eftersom materialet skapar diskussioner mellan förskollärare. Det framgår även en osäkerhet över materialets fördelar och nackdelar samt vilka förutsättningar det ger till barns utveckling. Rapporten är skriven för två år sedan och än idag förekommer det diskussioner samt en osäkerhet kring okodat material. Förskollärarna som deltar i studien är oeniga om hur kodat och okodat material ska beskrivas, trots att flera av dem arbetar på samma avdelning och förskola. Det framgår även diskussioner över hur olika material ska kategoriseras som exempelvis Magna-Tiles och Duplo. Flera förskollärare berättade att det kodade materialet rensades bort på avdelningarna men fick efteråt tas tillbaka då något saknades. Enligt studiens resultat ger båda lekmaterialen förutsättningar till utveckling inom olika områden, såsom fantasi, språk, samspel och föreställningsförmåga. Samtliga förskollärare berättar att de föredrar en kombination av kodat och okodat material på avdelningen, vilket även vårt resultat visar. I vårt kommande yrke är det till stor vikt av oss som blivande förskollärare att se över valmöjligheterna kring lekmaterial i förskolan. I resultatet för vår studie framkom det att barn föredrar en kombination av kodat och okodat material i förskolan, som förskollärare ska vi utgå från barnens intressen. Vi ska erbjuda barnen en balans mellan kodat och okodat material, då det berikar barns lärande och utveckling på olika sätt. Studiens resultat visar att ett varierat material är viktigt för barnens utveckling och förskollärarens förhållningssätt har en inverkan på hur materialet används i undervisningen. Det är viktigt att förskollärare reflekterar över sin verksamhet då läroplanen för förskolan (Lpfö 18, s. 3) förklarar att barnen ska utmanas av lärmiljöerna för att utveckla sina kunskaper. Personalen på förskolan ska också bidra till utökade upplevelser och ge barn stöd i sin utbildning. Som blivande förskollärare har vi stöd i olika styrdokument som skall vara behjälpliga i planeringen och utformandet av barns lärmiljöer.

Framtida forskning

Utifrån tidigare forskning och studiens resultat om kodat och okodat material kan vi konstatera att det är ett område med mycket potential att forska djupare inom. Av forskningen vi har tagit del av är endast två förankrade i Sverige och resterande är från andra länder. Vi hade önskat mer forskning i Sverige om varför okodat material har blivit modernt och varför det har fått utökad plats i förskolans lärmiljöer. Nästan all tidigare forskning vi har med undersöker antingen kodat eller okodat material i förskolan och jämför dem inte med varandra. Vi anser att den kommande forskningen behöver ställa materialen i relation till varandra om hur en kombination kan främja barns utveckling.

REFERENSER

Borås Stad. (2022). *Kvalitetsrapport: Lärmiljö 2022*.
<https://www.boras.se/download/18.3603edd8183cb26a4d0673c3/1665994737017/Kvalitetsrapport%20%C3%A4rmlj%C3%B6%202022.pdf>

Cherney, D I., Kelly-Vance, L., Gill Glover, K., Ruane, A. & Oliver Ryalls, B. (2003). The Effects of Stereotyped Toys and Gender on Play Assessment in Children Aged 18–47 Months. *Educational Psychology*. 23(1), s. 95–106.
DOI: 10.1080/0144341022000022960

Christoffersen, L. & Johannessen, A. (2015). *Forskningsmetoder för lärarstudenter*. 1. uppl. Studentlitteratur.

Eriksson Bergström, S. (2013). *Rum, barn och pedagoger: Om möjligheter och begränsningar i förskolans fysiska miljö*. Diss. Umeå Universitet.
<http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:613213/fulltext01.pdf>

Frödén, S. & Rosell, A-L. (2019). Opening an imaginative space? A study of toys and toy play in a Swedish Waldorf preschool. *Nordisk tidsskrift for pedagogikk og kritikk*. (5), s. 186–201.
DOI:10.23865/ntpk.v5.1383

Hallin, A. & Helin, J. (2018). *Intervjuer*. Studentlitteratur.

Hvit Lindstrand, S. (2018). *De yngsta barnens teckenskapande*.
<https://larportalen.skolverket.se/api/resource/P03WCPLAR140096>

Hwang, P. & Frisé, A. (2020). Barns psykologiska utveckling - från nyfödd till skola. I Lindgren, A-L., Pramling, N. & Säljö, R. (red.) *Förskolan och barns utveckling*. Gleerups.

Hwang, P. & Nilsson, B. (2019). *Utvecklingspsykologi*. 4. uppl. Natur och Kultur.

Kiewra, C. & Veselak, E. (2016). Playing with nature: Supporting Preschooler's Creativity in Natural Outdoor Classrooms. *International Journal of Early Childhood Environmental Education*, 4(1), s. 70–95.

Kihlström, S. (2007). Uppsatsen – examensarbetet. I Dimenäs, J. (red.) *Lära till lärare: Att utveckla läraryrket - vetenskapligt förhållningssätt och vetenskaplig metodik*. Liber.

Møller, J. (2015). Imagination, Playfulness, and Creativity in Children's Play with Different Toys. *American Journal of Play*. 7(3), s. 322–346.

Odegard, N. (2012). When matters comes to matter – working pedagogical with junk materials. *Education Inquiry*. 3(3), s. 387–400.

DOI:10.3402/edui.v3i3.22042

Roos, C. (2021). Att berätta om små barn – minietnografi. I Löfdahl Hultman, A. & Ribaeus, K. (red.) *Förskollärares metod och vetenskapsteori*. 2. uppl. Liber.

Råde, A. (2022). En forskningsgranskning om möjligheter och utmaningar med dockor som didaktiskt verktyg i förskolan. *Nordisk barnehageforskning*, 19(1), s. 103–122. DOI:10.23865/nbf.v19.222

Skolverket. (2018). *Läroplan för förskolan: Lpfö*
<https://www.skolverket.se/download/18.6bfaca41169863e6a65d5aa/1553968116077/pdf4001.pdf>

Stukát, S. (2011). *Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskap*. 2. uppl. Studentlitteratur.

Säljö, R. (2022). *Lärande - En introduktion till perspektiv och metaforer*. 2. uppl. Gleerups.

Thornberg, R. & Fejes, A. (2019). Kvalitet och generaliserbarhet i kvalitativa studier. I Fejes, A. & Thornberg, R. (red.) *Handbok i kvalitativ analys*. 3. uppl. Liber.

Thornberg, R. & Forslund Frykedal, K. (2024). Grundad teori. I Fejes, A. & Thornberg, R. (red.) *Handbok i kvalitativ analys*. 4. uppl. Liber.

Trawick-Smith, J., Wolff, J., Koschel, M. & Vallarelli, J. (2014). Effects of Toys on the Play Quality of Preschool Children: Influence of Gender, Ethnicity, and Socioeconomic Status. *Early Childhood Education Journal*. 43(4), s. 249–256. DOI:10.1007/s10643-014-0644-7

Vetenskapsrådet. (2002). *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*.
[https://www.google.com/url?sa=t&source=web&rct=j&opi=89978449&url=https://studieinfo.liu.se/download/coursedocument/9d50edda-5e85-494f-b390-23c79bf9edf5/Vetenskapsr%25C3%25A5det%2520\(2002\)%2520Forskningsetiska%2520principer.pdf&ved=2ahUKEwjMno6N2b2KAxUrEhAIHUIKI3kQFnoECBQQAQ&usg=AOvVaw0-3ezPZULUXOBpl5ARrHt4](https://www.google.com/url?sa=t&source=web&rct=j&opi=89978449&url=https://studieinfo.liu.se/download/coursedocument/9d50edda-5e85-494f-b390-23c79bf9edf5/Vetenskapsr%25C3%25A5det%2520(2002)%2520Forskningsetiska%2520principer.pdf&ved=2ahUKEwjMno6N2b2KAxUrEhAIHUIKI3kQFnoECBQQAQ&usg=AOvVaw0-3ezPZULUXOBpl5ARrHt4)

Vetenskapsrådet. (2024). *God forskningssed*. <https://www.vr.se/analys/rapporter/vara-rapporter/2024-10-02-god-forskningssed-2024.html>

Vikingsen, K. (2020). *Rum för lärande*. Lärarfortbildning AB.

Williams, P. (2020). *När barn lär av varandra*. 2. uppl. Liber.

Åberg-Bengtsson, L. & Pramling, N. (2021). Data att räkna med – om att använda siffermaterial i ett vetenskapligt uppsatsarbete. I Åkerblom, A., Hellman, A. & Pramling, N. (red.) *Metodologi för studie i, om och med förskolan*. Gleerups.

BILAGOR

Bilaga 1

INFORMATIONSBREV TILL DELTAGARE I STUDIE

Vi heter Emilia Strömberg och Ronja Svensson och studerar till förskollärare vid Högskolan i Borås, Institutionen för pedagogiskt arbete.

Under sista terminen ska vi studenter genomföra ett examensarbete där ett valt område ska undersökas. Vi har valt att fokusera på förskollärares tankar om och ta del av deras erfarenheter kring lekmaterial och hur de använder det i förskolan. Vi kommer att utföra gruppintervjuer med förskollärare, uppskattad tid för respektive gruppintervju beräknas ta ungefär 30 minuter. Diskussionerna som framkommer under intervjun är vårt underlag till vår studie.

Det är viktigt att ni vet att vi i vår undersökning utgår ifrån de forskningsetiska principerna, vilka innebär att:

- Alla uppgifter i undersökningen kommer att behandlas med största varsamhet, så att inga obehöriga kan ta del av dem.
- De uppgifter som framkommit i undersökningen används enbart för denna undersöknings syfte.
- Alla uppgifter kring deltagarna i undersökningen kommer att vara konfidentiella. Fiktiva namn på barn/elever, pedagoger och för/skola används så att allas identiteter skyddas.
- Undersökningen är frivillig och det går när som helst att avbryta deltagandet.

Om ni har frågor och funderingar kring undersökningen kan ni nå oss på

Emilia Strömberg: XXXX

Ronja Svensson: XXXX

Med vänliga hälsningar

Emilia Strömberg & Ronja Svensson

Bilaga 2

SAMTYCKE TILL INTERVJU MED LJUDINSPELNING

Som en del av kursen 11FK75 vid Högskolan i Borås utför vi en studie med syftet att undersöka förskollärarens tankar om och ta del av deras erfarenheter kring lekmaterial och hur de använder det i förskolan. För att samla in data till vår studie kommer vi att genomföra gruppintervjuer.

I samband med de intervjuer vi önskar ditt deltagande i kommer vi att använda oss av ljudinspelning. Då personers röster räknas som personuppgift, dvs att en person kan identifieras genom sin röst, behöver vi ta hänsyn till regler för GDPR och behöver därmed ditt skriftliga samtycke.

Blanketterna kommer att arkiveras av högskolan och den inspelade ljudfilen kommer att laddas upp på vår lärplattform där endast lärare kan komma åt dem. Högskolan i Borås är personuppgiftsansvarig för behandlingen, som sker med stöd av artikel 6.1 (a) i dataskyddsförordningen (samtycke).

Ljudinspelning har valts för att kunna återge dina intervjusvar så korrekt som möjligt och kommer bara att användas för detta arbete. Ljudinspelningen kommer att användas av oss samt vara tillgängliga för lärarna på den aktuella kursen och centrala administratörer vid högskolan. Ljudinspelningen kan dock vara att betrakta som allmän handling som kan komma att lämnas ut i det fall någon begär det i enlighet med offentlighetsprincipen. Uppgifterna kommer att raderas när de inte längre är nödvändiga.

Resultatet av studien kommer att sammanställas i oidentifierad form och presenteras så att inga uppgifter kan spåras till dig.

Du bestämmer själv om du vill delta i studien. Det är helt frivilligt att lämna samtycke, och du kan när som helst ta tillbaka ett lämnat samtycke. Dina uppgifter kommer då inte att användas mera. På grund av lagkrav kan högskolan dock vara förhindrade att omedelbart ta bort uppgifterna.

Med vänliga hälsningar
Emilia Strömberg & Ronja Svensson

Jag samtycker till att intervju med mig görs genom ljudinspelning under förutsättning att ovanstående följs.

Underskrift:

Namnförtydligande:

Ort och datum:

Bilaga 3

INTERVJUGUIDE

Studiens syfte är att undersöka förskollärares tankar om och ta del av deras erfarenheter kring lekmaterial och hur de använder det i förskolan. Intervjun kommer bestå av tre öppningsfrågor, åtta intervjufrågor och en avslutningsfråga för att besvara studiens tre frågeställningar: Hur beskriver förskollärarna lekmaterial på förskolan? Vilken betydelse har olika lekmaterial på barns utveckling, enligt förskollärare? Hur beskriver förskollärarna deras roll till barnens lek och lekmaterial?

Med lekmaterial syftar vi på kodat och okodat material. Okodat material innebär ett öppet material som inte styr barnen i en bestämd riktning, skapar frågor eller en önskan att utforska vidare. Kodat material innebär att den kulturella koden för objekt och leksaker följs, exempelvis att materialet eller färgen kan kopplas till ålder eller kön. Med kodat material kan det även finnas en specifik handling till objektet eller leksaken (Hvit Lindstrand 2018).

Öppningsfrågor

1. Hur länge har ni varit verksamma förskollärare?
2. Hur länge har ni arbetat på denna förskola samt avdelning?
3. Arbetar ni på med äldre barn eller yngre barn?

Intervjufrågor

1. Hur skulle ni beskriva ert lekmaterial på avdelningen?
2. Använder ni mer kodat eller okodat material på avdelningen? Eller en kombination?
3. Är lekmaterial tillgängligt för alla barn?
4. Anser ni att kodat material ger barnen förutsättningar till utveckling? På vilket sätt?
5. Anser ni att okodat material ger barnen förutsättningar till utveckling? På vilket sätt?
6. Vad utgår ni ifrån vid val av material till avdelningen?
7. Påverkar barnens ålder ert val av lekmaterial? Om ja, på vilket sätt?
8. Finns det någon skillnad i ert förhållningssätt till barnens fria lek, beroende på vilket lekmaterial barnen använder? Om ja, vad är skillnaden?

Avslutningsfråga

1. Finns det något ni vill tillägga eller förtydliga gällande intervjufrågorna?

Om intervjufrågorna till studien behöver ett förtydligande svar kan följdfrågor uppstå i samband med intervjutillfället.

Med vänliga hälsningar

Emilia Strömberg & Ronja Svensson

HÖGSKOLAN I BORÅS

Besöksadress: Allégatan 1 · Postadress: 501 90 Borås · Tfn: 033-435 40 00 · E-post: registrator@hb.se · Webb: www.hb.se